

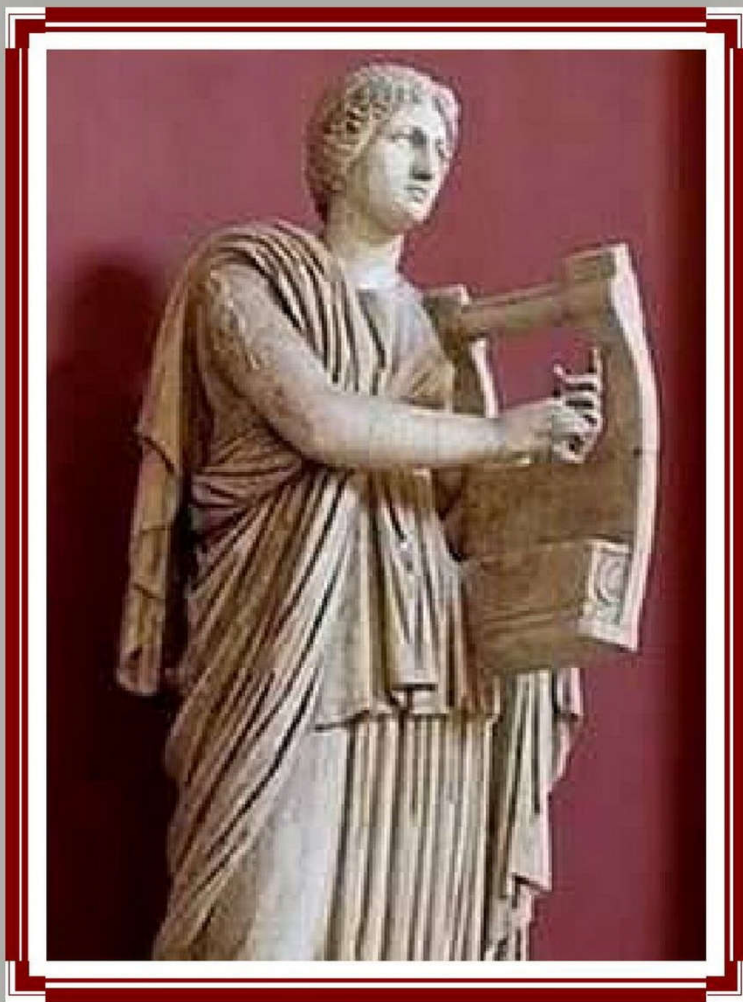
Суштина поетике

Број 35

Година III

Новембар 2016

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Излази месечно
Глушци

Суштина
Поетике
ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Главни и одговорни уредник

Анђелко Заблаћански

Уреднички колегијум

Буро Маричић

Енеа Хотић

Сања Живковић

Јелена Глишић

Гордана Димитријевић

Технички уредник

Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор

Јелена Глишић

Издавач

Анђелко Заблаћански

Глушци

Контакт

sustinapoetike@hotmail.com

Часопис је покренуо

Анђелко Заблаћански

Први број је објављен

23. новембра 2013. године

Народна библиотека Србије

ISSN 2334-9417

COBISS.SR-ID 204386828

Суштина поезике, електронски часопис
(2013)

Интернет адреса

www.knjizevnicasopis.com

Број 35 - Суштина поетике

Књижевни часопис

Новембар 2016
Глушци

Реална је идеја, суштина ствари, а не изглед.
Константин Бранкуши

Уводна реч

Надахнуће је потребно за писање и ђачких састава из српског језика, а камоли за нешто озбиљније. Уводна реч није уметничко дело, али јесте слово које има тежину и носи одговорност онога ко је пише. Велику, дакако. Пишући, ево већ скоро три године, из броја у број *Суштине поетике* (прескочио сам понекад у недостатку инспирације) свестан сам своје одговорности и баш зато и стојим иза сваке написане речи, запете, тачке... Као главном уреднику овог младог часописа, никад ми нису била важна имена већ дело. Зато су у *Суштини поетике* многи добили праву и прву шансу да покажу своје списатељско и песничко умеће. Зато сам данас поносан кад ми се јаве млади вешћу да су на неком конкурс у победили, да су издали своју прву књигу или да су доспели и на Сајам. Много их је који ми се захваљују тражећи ми адресу да пошаљу своје дело. Јер, кажу, у *Суштини поетике* су почели јавно представљање свог писања. Има ли веће награде од сазнања да сте неком били делић те одскочне даске. То посебно има драж, јер у мору свега и свачега што се ка врху пробија новцем и везама, младим и талентованим писцима је све теже. Посебно онима који знају да писана реч не почиње данас и баш с њима.

Са сваким новим бројем све је више радова који стижу и заиста бива тешко кад треба неку причу, песму, есеј избацити. Но, молио бих ауторе, а опет превасходно се обраћам младима, не одустајте, шаљите своја дела, јер увек постоји нада да ће се нешто и објавити, да је нешто боље. Као уредник који ишчитава све пристигле радове, не могу заобићи чињеницу да је поезија све више приповедање, неки чудан, скоро тривијални реализам. Све је мање метафора и симболике. Признају - као песник традиције нисам тиме

одушевљен, али дајем шансу и тој поезији ако нађем бар мало душе у том *приповедању*. Насупрот песмама, кратке приче су све краће, лишене приповедања и са много метафора и поетике. Не сматрам да је то лоше, али мислим да причу не треба свести на песму као што ни песму не треба претворити у приповедање.

Али, време ће као и увек свему пресудити.

А. З.

Пригодна песма

ЈЕСЕН

Кô горда царица и бајна, са снопом златнога класја,
На пољу јесен стоји. Са њене дражесне главе
Лиснатих врежа сплет чаробно спушта се доле,
До саме мирисне траве.

Пухором посут грозд у једној подигла руци,
И слатко смеши се на њ. Питоме и благе ћуди,
Припрема она сад спокојне вечери и дане,
И жетву богату нуди.

Како је мамљиво све! На старом огњишту мирно
Пуцкара црвенкаст плам. Кад магла покрије равни
И влагом испуни зрак, ту прошлост васкрсне древна,
И гатке времена давни'.

И позно у тавну ноћ разговор спокојно бруји,
Док дремеж не свлада све. И страсно шаптање тада
Кроз мирни прошушти дом - ал' и то губи се брзо,
И сан лагано пада.

Војислав Илић

Заборављени песници | Гордана Тодоровић

Гордана Тодоровић је рођена у Драјинцу код Сврљига 1933. године. Школовала се у Параћину и Нишу, где је у Гимназији *Стеван Сремац*, у литерарној дружини *Његош*, дошао до изражаја њен песнички таленат. Још док је била у гимназијској клупи песме јој је објавио Оскар Давичо у *Делу*. Те песме су се после нашле у првој збирци песма ***Гимназијски тренутак*** за коју је добила Бранкову награду. Њене песме, са бројним кованицама у духу народног језика, донеле су нову свежину у српску поезију. Породица јој се преселила у Београд, али Гордана због свог јако нежног здравља и болести која ју је целог живота пратила, није могла да се запосли.

Умрла је 1979. године у Београду, у пуној стваралачкој снази оставивши иза себе четири објављене збирке, али и много необјављених песама.

Постхумно су јој објављене две збирке, а Сврљижани су јој се одужили како и доликује, установивши књижевну награду са њеним именом.

ВРЕМЕ ПЕСМЕ

Окруњена златном косом
задовољна ко звезде свет гледам.
И овај дан
у којем се цветни прах привија
на ране земље
ником не дам.

Више ме не покривају
безводна земља и бесхлебно небо,
више нисам сухи цвет,
очију затворених у књизи песама.
Сада сам крвоток песника,
пропуштен кроз љиљан.
Душа ми више није
од пустоши леда.

За све животе данас има места
да стоје ко класје пуни,
а не ко јалове траве гладне.
Данас свако може цвеће да просипа
на путеве будућих људи,
свако може другом да покаже
да има људско срце
и да му помогне на живота тврдом путу,
свако може баште љубави, говора
по свету, као пчеле и птице своје баште,
да сади.

Данас човек
који у крви носи љубав ко биљку
земљу-драгуљ који носи на длану,
може да захтева

да песма живи, као клас да руди,
да не умре без меда звезда
без цвећа човечанства
онај који као невидљива звезда међу људима,
слабашан као ишчилела перуника неба,
снева.
Данас може свако
земљу у плавет речи да одева.

13. VIII 1972.

ЉУБАВНИ ПОЗИВ НЕПОСТОЈЕЋЕМ

Дођи, да покушамо.
Ја знам да ћу опет стајати негде, далеко изван нас,
наслоњена на зид у најудаљенијем куту собе на
четвртом спрату.
Гледаћу великим очима,
са јако уцртаним понорима на свом лицу,
са доста ироније
можда,
и са нешто мало сажалења:
шта раде ови људи?
Свеједно.
Ја сам најзад разумела да оно
што је у јорговану није нимало важно.
За сањање нису постеље потребне.
Питање је сасвим друкчије постављено:
да ли ћемо затреперити заједно
као оне две жице на Рилкеовој виолини,
из којих гудало мами исти звук.
Али ни он није знао
на каквом смо лудом инструменту струне ми

и ко је мајстор, који нас држи у руци.

Свеједно.

Није ми потребан човек да бих могла себе да лажем.

И сувише волим самоћу, а да бих могла остати сама.

И сувише ми смета галама, а да бих могла остати сама.

Лутала сам већ довољно.

Лутаћу још довољно на свом путу између два дрвета

на свом путу од колевке до мртвачког сандука,
од једног лежишта до другог.

Па зашто онда не би дошао ипак ти,
иако знам да не постојиш?

Био би ми као вода.

Ништа не волим као воду,
хладан млаз кроз гркљан,
никад ми није досадила,
никад је довољно није било.

Онај бокал воде што за сваким обедом попијем
сасвим сама

нека ти буде доказ

да би ми био довољан један човек,
само да те нађем.

Ко зна пре колико времена су

немилосрдни богови завидљиво расекли мене на две
половине

и сад тражим ону другу.

Надам се да си то ти, иако знам да не постојиш.

Свеједно.

Ја немам своје тренутке коме да дам
и зато те зovem.

Дани се лако испуњавају сатима и минутима,
у месецу је број дана тачно одређен
и свака година има дванаест избројаних месеци.

Године, месеци, недеље, дани, сати,
хоризонталне и вертикалне линије на тачној табели,
испуњени квадрати са црвеним, црним и плавим
садржајем.

Дођи.

Да покушамо.

Можда се с тобом нећу осећати као увек у туђем
оку,

као тужна, неспокојна авет међу мирним
мртвацима.

Стајаћу.

Гледаћу на жалост и опет и издалека.

Ко зна,

можда смо једно другом течност, која испуњава
врч до врха.

Да ли да те благословим,

да ли да те проклињем, што не постојиш?

ЧАРОБНА РУЖА

Љубави, на тлу слободе никла, светла,
мој чисти жару у круници цвета,
ружо с мирисом ко пољубац јутра,
привиј уз себе бол и радост света!

Ко цвет малени враћај живот човеку,
пепео мртвила ти са звезда згрни,
свице бајки проспи на путеве љубавника,
не дај да сенка птице у души поцрни.

Сву ватру своју лавиринта свемира у зеници
на Аријаднином концу од мастила реченице
салиј у снагу што кров дана носи
боловима и радостима у настајања роси.

Учини да на земљи нестане сасвим зала,
смрти, неверства, глади, лажи, издајства,
мржње и заборављања малих људи.
Буди топли гроздови руку
на срца студи.

Нека једанпут људи светлост зоре
називају светлошћу зоре, а не
да смишљају сами себи
мала распећа мукâ,
мале сузе што застиру велике звезде.
Нека будеш, љубави, светионик за ово
бескраја море
изнад којег златни коњици маште језде,
нек светли овај дан
који је изгранао из човечности руку.

Љубави, што уместо у пољубац,
што је ко латица јоргована,
у жар израсташ
што човечанство носи,
посади ружичњаке око стаза трпљења,
буди ко она ружичаста ружа,
завичајна, ко звоно цветности, раскошна, чаробна,
ружичаста као лице девојке од снова
крај колевке што је одњихала ко радости
све моје патње у успомена роси,
ружичаста ко путеви срца слободе.

30. IX 1972.

ДОМОВИНА НАДЕ

О, земљо која славиш мир као птице,
волим у теби да гледам
живот који се скупља око песме,
рађању љубави у котлинама и планинама
да окрећем лице.
Гејзир снова тужни
на ивици свих станица
да будем не смем.

Дај да твоје планине и равнице умијем
звезданом росом срца,
да цвет ти лепоте узберем
с најлепшег неба живота
где песма се као кандило звездано излије,
дај да срца плаве и румене кутке
уз твоје стрмине
испод којих цветају камен, гвожђе, стакло,
узнесем.

У теби сва јуначка покољења
као свеци за песмом газе.
У теби нема жртве, тешке за песму.
У теби се песма
као комад хлеба пази.

Зато што на мир мислиш
сваког човека у свемиру,
зато си земља песника,
песници се умивају водом
твојих плавих река-свирала
поздрављају твоје
планине – славолуке слободе

и живе срцем,
ко васиона отвореним и мраву
да би сви људи живели
у наде ружичњацима слободе,
у звезданом валу птице,
у миру.

8. IX 1972.

ПЕСМА ЦВЕЋА

Оскар Давичу

I

Твоје речи су пенушаве као извори и море.

Од светлости зоре правиш
за речи ђинђуве.

У ланце ти је прошлост бацила
мисли и снове,
прошлост ти је обеспролећила
пролећа, крвава.

Ти си од оних што се у песми боре
целог живота.

Од цвета више волиш слободу.
А волети умеш с уснама од буре,
с нежним пољупцима речи
од олује и муња.

Твоја песма је ко бризгање цвркута,
ко живот с пролећа свода.

Скинуо си ланце са пута твог рода.

Волим твоје руке као бескрај зреле
што носе шљиве, песме и видике
и поздрављам у ланцима кравим

сањане снове смеле
који враћају земљи
вредност човечјег лика.

Иако је твоја љубав према правди
над људима пламенија од цвета,
ја црвене гејзере цвећа са путева рада
усадићу у твоје срце, пространије од света
јер имаш очи спуштених трепавица
ко да ми је црвено, топло небо понудила
из оквира колевке брда једна љубичица.

17. IX 1972.

ПРОЛЕЋЕ И СНОВИ

Кад сањају птице и ја, песник, сањам,
кад крошања славолука беле крунице миришу,
снове, срце и реч у свет ја урањам
и мирис ко бескраја зов среће удишем.

Птице цвркутом граде гнездо и за мене,
за непознате облаке љубави неба;
ко ласта од бескраја гнездо да плетем треба,
да ми снови ко суморнозлатно јесење лишће не увену.

15. IX 1972.

*Из заоставштине песникиње Гордане Тодоровић.
(Необјављена збирка песама “Цвркут на длану”)
Преузето из часописа Бдење број 2, 2003.*

Поетски времеплов

Петар Петровић Његош

рођен 13. новембра 1851. године

У временом и бурном жилишту
човјеку је срећа непозната –
права срећа, за ком вјечно трчи;
он јој не зна мјере ни границе:
што се више к врху славе пење,
то је виши среће непријатељ.
Наша земља, мати милионах,
сина једног не мож' вјенчат срећом:
самовлацем кад постане њеним,
тад наздрави чашом Херкуловом.

Наше жизни прољеће је кратко,
знојно љето за њиме следује,
смутна јесен и ледена зима;
дан за даном вјенчаје се током,
сваки нашом понаособ муком:
нема дана који ми желимо,
нит' блаженства за којим чезнемо.
Ко ће вјетар луди зауздати?
Ко л' пучини забранит кипјети?
Ко л' границу жељи назначити?

Луча микрокозма
(одломак)
1845.

Божидар Стојадиновић

рођен 7. новембра 1895. године

ОДАР

Одар је то, где се свесно лèже:
Пут је то којим циљ за циљом иде,
Низ замних плоча што се једва виде,
Мир свода што се полагаано слèже

Умри у болу!

Умро је и ћути;

Не тражи срећу!

Ал' га она стиже.

Не зову га; ал' оне се не диже:

Срећа је вечност, а бол су минути.

И очи, очи хладне, кô од стакла,
Тајна живота и жив израз пакла
И сасушена задња суза нека:

То је реч мртва, уздах среће који
Залеђен крајем од усана стоји,
Да каже сву моћ умрлог човека.

Милутин Бојић

умро 8. новембра 1917. године

ОЧИ

Муче ме твоје очи никад сталне,
Час смртно црне, час ко осмех нежне,
Час модро плаве, зелено опалне,
Кристалне
И меке као пахуљице снежне.

Њин господски поглед свуд ме прати.
Ја бивам нема и безвољна лутка
Изнад које се низ облака јати,
А пати
Што крв ће твоја у њу да се утка.

Чујем реч њину ко властиту грижу,
У звездама их видим кад се роде;
Челичне, оне до кости ми стижу
И сижу
Разорне, мутне ко пролетње воде.

Неизгладљиве ко вечно клете
Пољане, које мртве усе згрћу,
За туђи ујед на мени се свете
И прете
Те очи које не тамне ни смрћу.

Иван Алексејевич Буњин
умро 8. новембра 1953. године

СУСРЕТ С БОГОМ

И цвеће, и бумбари, и трава, и класје жита,
И плаветнило неба и подневна жега...
Доћи ће време – Господ ће блудног сина да упита:
„На земљи, беше ли срећан после свега?“

И заборавићу све – сетићу се само ових
Пољских путева између класја и трава –
И припивши се уз колена милосрдних
Од слатких суза неће моћи да одговори глава.

Милан Комненић
рођен 8. новембра 1940. године

СЕЛИЦА

Не премири у косовом гају,
где кос смиље у обрве везе,
у обрве до иза поноћи,
јер је сенка од косовог перја,
косокљунка до нижег појаса,
закликтала, потом претрнула,
а коса јој у милодув пала,
чим се грцав умрсио јецај
с милодува павши на земљицу,
и коса јој чежњама чешљана
и власи јој у руј се узнеле
и перчин се у пламен узнео.
Не запевај, не попевај, у самоти:

" Тихо теци ситна риба у потоку,
ти си моја ноћна брига ".
Чим засузи јесен са Голеша
и одмиле гује у пештере,
привићеш се и ти пусту дому
у коме се ватра укрстила,
укрстила па се угасила
да се болна, на северу јави,
на северу, око Смедерева,
Крагујевца и ужом Србијом,
где је уско откако је века.

Тин Ујевић

умро 12. новембра 1955. године

СПАЛИЋЕМО МЕСЕЦ

Спалићемо месец
да употпунимо ноћи
да одрешимо снове
да суздржимо дах.
Онда ће Игра
потећи из наших дланова
сухих од живота.
Ни хитра
ни спора неће бити.
Биће сама.
Као велики шестар
потпуно упоредна
с механичким ритмом
распадања.

Александар Блок

рођен 16. новембра 1880. године

СНЕЖНО ВИНО

И опет те у вину гледам,
Осећам страх пред твојом сликом,
Твој осмех опет блесну чедан
У коси тешкој, змијоликој.

Оборен тавним млазевима,
Уздишем опет, без љубави,
Нестали сан о целовима,
О међави што тебе слави.

Дивним се смехом смејеш мени,
У чаши вијеш слично змији,
Над твојим крзном скупоценим
Чарлија ветрић голубији.

Како, кад жива капља пљусне,
Не видет' себе у тој пени?
Не сетити се твоје усне
На мојим назад забаченим?

29. децембра 1906.

➤ Превео Миодраг Сибиновић

Ђура Јакшић

умро 16. новембра 1878. године

ОРАО

Близо до неба гора је чарна,
Не треба орлу тек један лет,
Само да пусти крила немарна —
Презрô је давно презрени свет.

По тавној магли тешког вихора
Неће на земљу ни небо, хол!
Небо му с' чини да пасти мора,
А пуста земља сам један бол.

Тихо се вије, облаке гони,
Презирућ гледа у сунчан зрак...
Стреловит после на земљу рони
И крвљу капа земаљски мрак.

У Сумраковцу 1858.

Александар Лесо Ивановић

рођен 21. новембра 1911. године

ЈЕСЕН

Опет је јесен стигла са својом сивом пратњом;
маглом и кишом и влагом и људском патњом.

Мутне је воде и прозори мокри снимају
и сви је људи у очима имају.

Је ли то одраз, као у окнима,
јесени ове у људским очима?

Ил' кроз њу мутну пролазећ занесен
то свако носи собом своју јесен?

Лопе де Вега

рођен 25. новембра 1562. године

ЖЕНА

Жена је добро највеће у људи,
(лудост је рећи да то није тако)
она нам даје живот, добро свако,
она нам често смрт и отров нуди.

Мирно се небо у оку јој буди,
а много пута паклу је једнако;
свет вредност њену уочава лако,
а човек пати од подле јој ћуди.

Она крв даје, живот нам подари,
и Бог не створи од ње луђе ствари:
сад анђео је, сад гора од змије.

Воли па мрзи, милује па мрви,
и жена, то је ко пуштање крви
што каткад спаси, а каткад убије.

Душан Радовић

рођен је 29. новембра 1922. године

ЧУДНА СЛИКА

Насред једног чудног рама
Указа се слика нама:

Кроз кишу што пада, пада,
Лети птица понад града.

Ал кроз тренут: нема више
Ни те птице, ни те кише.

Из истог рама сада:
Сија сунце изнад града.

(Још да додам: слику ову
Сви сем мене прозор зову.)

Матија Бећковић

рођен 29. новембра 1939. године

НИКАД ВИШЕ

Мило створење које си сад сена
Мали пепео само успомена
А та је сена и та успомена
Мој једини живот и једина жена.

Ти мало Рушче цео свет би дао
Кад би те још само једном угледао
Како идеш кући у наручју с цвећем
(А ја те с прозора гледам и не трепћем).

Милош Црњански

умро 30. новембра 1977. године

НА УЛИЦИ

Кад светиљке сину
и улице пођу у висину,
у тами стојим ја.
На свему што дође,
мој осмех засија.

Нестану боли окови и лаж,
од мог погледа зависи сва драж
свега што прође.

Жене пролазе и облик губе,
смеше се, па ми приђу да ме љубе,
а ја им нову сенку дам.

И док тио замагли ноћ
улице пуне сени,
ја имам неба безграничну моћ,
сви боли света скупе се у мени.

К'о цветићи бели са месеца
рађају се по улици деца.

Од осмеха мог умире дан,
и сваког кога погледам
стиже моја судба срећа и сан.

Кад махнем руком нехотице
нове звезде сину.
Тад сјајан тужан цео град
личи на моје лице.

Сви иду у небо да ме виде
по улици звезда и сребра.
Ја стојим распет сам на зиду,
а Месец ми благо пробада ребра.

Милорад Павић

умро 30. новембра 2009. године

У СНУ РУЧАК

Туђим прогоњен страхом страх нас ко дивљач крупну
из језика у језик терајући
догна међ чудне речи неке као кући
као у неку песму свеукупну
где гроб у гробу лежи и нема простора новог.
Носимо на језику реч
ко прстен птицу и облак у сафирном оку што носи.
Опадају нам власи са лишћем
и птицама гнезда у својој градимо коси.
Од брадатог камења и последње беле земље у вину
Сазидасмо пећ у пољу и покрисмо је црепом.
Кашике пуне речи откидамо од уста и хранимо уши
но кућу не подигосмо и у ноћима под стрехом пећи
на кишама младим припитомљавамо памћење
и претражујемо у срцу помрчину
бројећи колико слова у мрак још смемо рећи.

Бајка о мраву и цину | Наталија Кончаловскаја

С руског превела Љубица Несторов

1.

Главна је личност ове бајке
најмлађе дете Мравице – мајке
и Мрава – оца, дакле, – Мрав.
Момак је кршан, весео, здрав.
У мравињаку нико од њега смелији није,
па га се боје силеџије.

Мравињак је – Мрављи дом.
Зграда – прави солитер.
Спратова он има много;
петнаест, шеснаест, или више.
Избројати ко би мог'о
све улазе, просторије,
оставе, плакаре, нише.
Од подрума до поткровља
безброј соба, купатила и кухиња,
па складишта,
разних сала, зимских башта за одрасле,
а за децу – обданишта.

У том Дому живи складно,
тихо, радно
једна мравља заједница
као права породица.
Чиме се вредни мрави баве?
Свим и свачим:
држе стоку – овце, краве,
ору земљу, саде, сеју, жању, косе

и зрневље драгоцено
у складишта своја носе.

Славно им је другарство.
Па када се изненада неком такве ствари десе
да вукући бремене тешко на свом путу изнемогне,
друг потрчи да помогне
и до куће тежак терет да понесе.
Или кад у каквој тучи
рањен буде другар неки,
мрав ће сваки без изнимке
да поведе (ил' понесе) друга кући,
или, можда, до болнице,
да му прву помоћ пружи
и ураде рентген-снимке.

А болница! Тиха, бела. Собе чисте.
Па особље – брижне сестре и лекари,
педијатри, интернисте,
окулисте и зубари.
У случају да затреба,
адресу вам дајемо, ево;
Мравља кућа, крило лево.

Драга децо, ви свакако добро знате
ко над миром и слободом
ваше земље будно бдије.
Зато нек вас не зачуди што капије
Мрављег дома стража чува;
што војнички тешким ходом
чете мрава обилазе
све улице и прилазе.
Једну такву чету води
главни јунак ове бајке,

у панциру и под шлемом,
леп, весео, снажан, здрав
– храбри Мрав.

2.

Мирно су текли дани и ноћи
у срећној земљи мудрих мрава.
И баш кад нико сањао није,
деси се ова несрећа права:
са штапом дође сурови џин
и без мрвице сажаљења
разруши срећни солитер њин.
Узалуд страже и њина бдења.
Руина постаде дивни Дом.
Искривљене степенице,
порушене таванице
затрпане земљом, грађом сви пролази и ходници.

Војска хита да помаже
коме треба.
Све се ради тихо, ћутке, без јаука.
Зашто да се запомаже?
Зашто да се плаче, кука?
Ништа неће пасти с неба.
Мрави знају;
само рад и дисциплина
сад помоћи могу њима
да победе и истрају.
И ево их,
раде,
граде,
све што могу поправљају
да их не би зима

љута,
каква често овде бива,
затекла без топлог кута.

3.

А сада, децо, још једна вест:
мравићи имају ножица шест.
Да терет држе
две им служе;
остале четир да би брже
до места где се Дом нови рађа
прстигла с трудом шарена грађа:
каменчић бели, латица руже,
иглица бора, бобица келке
и мрка кора са неке смреке.

Данима тако колона смеђа
тихо и журно са грађом иде.
На њеном челу, мајке ми миле,
очи ми неког познатог виде:
нашега Мрава, погнутих леђа,
(њих врећа с песком савија тешка).
Чело му знојно, набрекле жиле,
ал' лице зари лепота смешка.

Но изненада
из шуме искрсну злоћуди Цин.
Капут се његов претећи плави.
Огромне чизме и страшни штап.
Смрт прети нежном цвећу у трави.
У мени зашуми страха слап,
бео и хладан од мисли једне:
„Квака ће несрећа да задеси

раднике-мраве, стрпљиве, вредне?“

Чим спази мрављег предводника,
сурови Џин се брзо саже,
зграби га грубо за оковратник,
можда у жељи да га „смаже“.
Ал' му се Мрав, ко прави ратник,
смело и вешто спусти низ прсте
- литице стрме и опасне,
и стаде на сред огромног длана.
Подиже главу, испрси груди
и Џин чу речи храбре и гласне:
„Да ниси никог од нас дир'но!
Разуман буди!
Ми ником зла не наносимо,
радимо вредно, живимо мирно.“

Зачуди ова смелост Џина.
Пожеле жарко да малог створа
осмотри боље. Кад саже лице,
мрав види очи дубоке, бистре,
ко два бунара, два извора
и густе, густе трепавице.
Обрва жбуње пуно је трња.
Међ обрвама нос – планина,
а затим чело ко глатко поље
и тамна, тамна, од ноћи црња
кудрава коса страшнога Џина.
Сад нову снагу доби Мрав.
Зарони поглед у бунар-око
и пун презрења, горко рече:
„Ах, ти си, значи, онај Џин
што сруши нашу кућу среће?
Јак си и можеш као од шале

смрвити све нас слабе и мале.
Па ипак, хоћу да правде ради
сазнаш да презир носим у души
за оног који ништа не гради,
већ туђих руку марљива дела
ломи и руши.

Чуди се деси, велико, право:
кајање замагли око плаво.
И длан сурови страшнога Џина
постаде нежна носиљка мека;
Она је кући издалека
однела мајци храброга сина.
Народе мрављи, слушај ме сада:
док градиш нову кућу среће,
не бој се више онога Џина;
нанети бола, невоље, јада
он више никад никоме неће.

А сад је, децо, дошао час
да с Џином чудним из ове бајке
упознам најзад и све вас.
Гледајте слику! Без много муке
препознаћете очи плаве,
што се смејуље и што се стиде,
јер овај дечак, овај несташко
с вама у школу и разред иде.

Књижевна расправа

Пише: проф. др Слађана Миленковић

ПЕСНИЧКА САМОСВЕСТ АУТОПОЕТИКА ИЛИ АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТ

У контексту савремених истраживања, често се спомиње термин аутореференцијалност. Покуша ли да се досегне његово значење долази се до смисла – нечег што упућује на себе самог. Аутореференцијалност потиче од грчке речи *autos* и лат. *referre* – извести, упутити на нешто, извештавање о самом себи, упућивање на самог себе. У ужем смислу речи, аутореференцијалност означава, поступак на подручју метатекстуалности у којем су аутор и његова поетика постали предмет властитог текста. Тако, говорећи о појму аутометатекстуалности, говори се о истицању свести о сопственој позицији и разјашњавању те позиције. Синоними или сродни појмови, појму аутореференцијалност, били би: аутометатекстуалност, аутотематизација, аутоинтерпретација, ауторефлексивност, ауторепрезентативност итд. Ево само једне дефиниције овог појма: Аутореференцијалност је поступак којим се у књижевном делу тематизује литерарност тог истог дела. Наука у књижевном делу истражује елементе који упућују на поетику.

Постоје три аспекта проучавања текста: архитектста – начина како се гради текст у писцу, интертекста – сфере која

одише присуством других текстова и контекста – јер се при читању текст мења и заправо постаје другачији.¹ Говорећи о ова три аспекта долази се до закључка да је важно о ком елементу се говори јер говорећи о једном апскету, контролишемо и остала два. Ако се књижевни процес замишља као троугао, онда се аутореференцијални дискурс ставља на врх изнад остала два.²

У структури књижевног текста постоје елементи који указују на контакте везе. Оне упућују на то како је вођен дијалог између два текста различитих аутора или истог писца и они могу бити: помињања или реминисценције, подстицаји или импулси, подударност или конгруенције и филијације, с тим што у оквиру подударности разликујемо још литерарну позајмицу, подражавање или имитацију, прилагођавање или адаптацију и варијацију или парафразу.³

Од руског формалисте Виктора Шкловског, који је двадесетих година двадесетог века, указивао да су туђа дела грађа тј. предмет поступака и наших дела, егзистира у авангардној култури појам цитатности. Настао је из потребе да се изрази својство уметничке структуре грађене од цитата тј. на начелу цитирања. Цитати могу бити референцијални и аутореференцијални, по семантичкој

¹ Опширније види: Зоран Константиновић, *Компаративно виђење српске књижевности*, Светови, Нови Сад, 1993, стр. 10 – 11

² Види: Павао Павличих, *Чему служи аутореференцијалност*, есеј у Зборнику *Интертекстуалност & аутореференцијалност*, Завод за знаност о књижевност Филозофског факултета, Загреб, 1993, стр. 105

³ Литерарно помињање није развијена веза, него јасно формулисана асоцијација на неки узор. Функционални значај оваквог помињања у склопу дела састојао би се пре свега у томе да укаже читаоцу на литерарну традицију унутар које писац жели да посматра контекст. Реминисценција се јавља у наслову књижевног дела, понекад се парафразира. Може да се јави као *мото*. Помињање има естетску функцију унутар дела али и дело, и писца и читаоца укључује у много шири систем. Виши облик литерарног деловања представљају подстицаји или импулси. Они су сложенији и дубље захватају у дело као целину. Види: Зоран Константиновић, *Увод у упоредно проучавање књижевности*, СКЗ, Београд, 1984, стр. 65 – 70

функцији у тексту. Референцијални цитати, усмерени на подтекст, упућују на смисао текста из којег су узети и својствени су науци, а чешће се користе у прози. Аутореференцијални цитати упућују на смисао текста у који су укључени, они су својствени уметности и чешћи су у поезији.⁴ Теорија цитатности је проистекла и из истраживања Михаила Бахтина. Он у књизи Проблеми стваралаштва Достојевског расправља о дијалошким односима поставља теорију двогласних речи и класификује их.⁵ Цитате разликујемо по стиловима. Могу бити прави, са спољашњим ознакама и шифрирани или унутрашњи цитати без знака навода.⁶ Цитати који упућују на смисао текста, дакле тематизују дело у које су укључени, могу се одредити као аутореференцијални. Неки периоди историје књижевности изразитије су аутореференцијално усмерени од других, па је природно што се и у теоријским

⁴ Види: Дубравка Ораић – Толић, Теорија цитатности, Графички завод Хрватске, Загреб, 1990, стр. 30

⁵ У примарној подели Михаил Бахтин разликује три врсте двогласне речи: а) једносмерну двогласну реч (стилизиција) у којој се уз смањивање објективности тежи према стапању гласова, б) вишесмерну двогласну реч (пародија) у којој се уз смањење објективности тежи ка унутрашњој дијалогизацији и распадању на два гласа и в) активни тип двогласности (скривена унутрашња полемика) у којој туђа реч делује споља; могући су различити ступњеви њеног деформативног деловања. Секундарна Бахтинова класификација грађена је на позицији пасивно – активно. У једносмерним и вишесмерним дијалошким односима туђе може бити пасивно у оквиру свога с којим се слива – стилизиција или остаје на дистанци – пародија, а у трећем типу се између речи развија дијалог, дакле, активан однос. Цитатност би припадала трећем типу двогласности – активној *туђој речи*. Види: Михаил Бахтин, *Проблеми стваралаштва Достојевског*, *Нолит*, Београд, 1967, стр. 340 - 341

⁶ По врсти подтекста цитати се деле на: а) интерсемантичке – цитат потиче из исте уметности, дијалошки однос се успоставља на релацији књижевност – књижевност; б) интерсемиотички – цитирано из друге уметности па је, на пример, уметности па је, на пример, књижевност – музика дијалошки однос и в) транссемиотичке – цитирамо подтекст који не припада уметности. ако се погледа само књижевна уметност, с обзиром на подтекст, издвајају се основни типови књижевнонаучних цитата: а) интерлитерарни – кад је предмет други текст; б) аутоцитати – предмет је властити текст, в) метацитати – искази о књижевности у програмима, манифестима, студијама, есејима и слично; г) интермедијални цитати – подтекст су друге уметности; д) ванестетски цитати – кад цитирамо разне неуметничке текстове. Види: Дубравка Ораић – Толић, *Теорија цитатности*, Графички завод Хрватске, Загреб, 1990, стр. 21 - 22

разматрањима овог и сродних појмова као грађа за проучавање узимају дела баш из тих периода. Пре свега, то је књижевност дела двадесетог века: авангарда и постмодернизам. Технике аутореференцијалности, постмодернизам користи до те мере да «ако је проблем да се установи има ли у некој књижевности постмодернизма, онда је то врло лако учинити тако да се упитамо има ли у њој дјела у којима је аутореференцијалност темељни поступак».⁷ Колико год да је дело концентрисано на представљање садржаја у њему се, експлицитно или имплицитно, може разабрати нека врста ауторовог потписа.

Термин аутореференцијалност, посебно се честа користи у три одвојена подручја: у подручју теоријског помишљања књижевности схваћене као знаковног састава, па је дакле термин изведен из појма референта у семиотици, друго подручје у којем се често спомиње појам је подручје поетике појединих дела. Треће подручје честе употребе појма аутореференцијалности односи се на подручје најновијих проучавања аутобиографије као посве особеног жанра.⁸

Ако се метатекстуалност схвати као свест о тексту у ширем смислу речи, тада се аутореференцијалност може одредити као аутометатекстуалност, тј. свест о властитом тексту, односно самосвест текста. Из Јакобсонове типологије језичких функција текста изводи се појам аутометатекстуалност, а оно што он назива «поетском функцијом» можемо сматрати «аутореференцијалном» функцијом.

«Јакобсонова референцијална или когнитивна функција с доминантном оријентацијом поруке на предмет и

⁷ Павао Павличић, *Чему служи аутореференцијалност*, есеј у Зборнику *Интертекстуалност & аутореференцијалност*, Завод за знаност о књижевност Филозофског факултета, Загреб, 1993, стр. 113

⁸ Опширније види исти текст стр. 105

метајезичка или глосарска функција с оријентацијом поруке на властити код припадају у семантичке функције, експресивна функција с доминантном оријентацијом поруке на пошиљатеља, конативна с оријентацијом на приматеља и фатичка с оријентацијом на контакт или канал поруке – прагматичке су функције, док је у шестој, поетској функцији, с доминантном оријентацијом на саму поруку, основна семантичка функција авангардне умјетности и авангардне културе хипостазирана у семиотичку умјетност као такву. Поетска функција у Јакобсонову типолошком нацрту није ништа друго него појединачна семантичка функција аутореференцијалности која стоји у опозицији према референцијалној функцији и на вишој разини укључује метајезичну или глосарску функцију као свој специјални случај. Чињеница да је Јакобсон оријентацију поруке на себе саму хипостазирао у генералну поетску семантичку функцију говори о томе да је његова типологија настала из обзора авангардне културе у којој је аутореференцијална функција потиснула и навладала своју супротност – референцијалну функцију.⁹ У неку руку, аутореференцијалност се враћа појму метајезичког, метатекстуалног. Она подразумева неку врсту саморегулацијског модела. Зависи од појединца, односно истраживача како ће описати поједину појаву или класификовати појаве. Аутореференцијално значи што и метајезично, односно метатекстуално. Аутореференцијалност је поступак тематизовања литерарности тог истог дела. Говорећи о себи, писац говори о литератури и у таквом својеврсном аутотексту могу се издвојити поетичка и биографска аутореференцијалност.

Говорећи о тријади писац – дело – читалац долази се до закључка да она одговара тријади функција литерарног

⁹ Дубравка Ораић – Толић, *Теорија цитатности*, Графички завод Хрватске, Загреб, 1990, стр. 36 - 37

дела: поетичкој – стилској – реторичкој. Поетичка функција подразумева ставове о сврси литерарног стварања и о хијерархији књижевних поступака; стилска подразумева организацију дела самога, док реторичка подразумева утицај на читаоца. Сваки од истраживачких, научних текстова о аутореференцијалности има обично све три функције: поетичку – зато што открива ставове о књижевности уопште, стилску – зато што резултира специфичним поступцима у тексту; реторичку – зато што делује на читаоца.¹⁰ У неком делу је наглашено једно, у неком друго. Поетичка функција је најјача у аспекту писца, реторичка у аспекту читаоца, а стилска у аспекту дела. У аутореференцијалном излагању о писцу, аутор прича о томе зашто пише или зашто други пишу, или зашто би требало писати и о томе како постиже свој циљ или зашто пише баш на одређен начин. Аспект писца је у аутореференцијалним текстовима најопштији, он дотиче најшира и најважнија поетичка питања. Говорећи о себи, излажући сопствену поетику или поетику свог дела у коме се такво разматрање јавља, он заправо говори о најопштијим литерарним питањима. Само упућивање на писца, на текст као нешто што је неко створио или на читаоца скреће пажњу да је то све могло да буде и другачије. На неки начин, тиме се разбија литерарна илузија и тад се говори о метатекстуалности и о артифицијалности. Аутореференцијалност ће се појачавати у случају када је поводом сваког новог дела потребно изнова одређивати место књижевности. Највишу своју тачку став којим се у аутореференцијалним пасажима наглашава артифицијалност литературе – досегнуће кад аутореференцијалност постане једина тема и главни садржај књижевног

¹⁰ Види: Павао Павличић, *Чему служи аутореференцијалност*, есеј у Зборнику *Интертекстуалност & аутореференцијалност*, Завод за знаност о књижевност Филозофског факултета, Загреб, 1993, стр. 110

дела, кад се у целом делу говори искључиво о књижевности и о литерарности онога дела у којем се то чини. Тада текстови описују сопствено настајање и отворено разматрају поетику, реторику и стил. Такав став може дати идентитет целим поетикама.¹¹ Аутореференцијалност је присутна у свим стилским правцима и на свим просторима. Досегнути корене аутореференцијалности и ту појаву тероијски објаснити значило би и одговорити на питање: зашто књижевно дело мисли? Читалац пролази кроз искушења да ли да слику стварности створену језиком прихвати као стварност или ће језички текст посматрати као самосталну вредност, занемарујући при том његову референцијалност и усмереност на прагматични контекст. Аутореференцијалност скреће пажњу читаоцу на то да је дело само лингвистичка конструкција подложна искључиво ауторовој самовољи. Проблем аутореференцијалности је везан уз парадокс дискурса који је увек истовремено и референцијалан и аутореференцијалан. Сваки се текст уврће у себе и креира оно што Дерида назива *Invaginated pocket* у коме спољашње постаје унутрашње, а унутрашње – спољашње. «Било каква да је говорникова намера, ма какав био њен садржај, она је присутна у свести у моменту казивања, променљива је и непотпуна, у немогућности да рачуна на силу говорења или је у другом случају обухватна и дељива – свесна и несвесна структурална намера која нигде није присутна и која укључује импликације које нам никад, како ми кажемо, нису пале на памет. Ова последња напомена коју је Дерида означио као главни расцеп или поделу је уобичајена.»¹² Аутореференцијалност доводимо у везу с романтичарском иронијом која је плод осећања диференције

¹¹ Види наведено дело стр. 113

¹² Johnatan Culler, *Convention and meaning: Derrida and Austin*, Модерна америчка књижевност 4, антологија, приредио Тихомир Вучковић, *Култура*, Београд, 1995, стр. 70 – 71 (превод аутора)

аутореференцијалности предмет текста је грађански аутор и «текст» његовог живота: прочитане књиге, његови узорци. По врсти аутометатекста тј. свести о сопственом тексту, аутореференцијалност може бити експлицитна: аутор је свестан свога сусрета са самим собом па себе и своју поетику тематизује непосредно, било у самој структури уметничког текста било у другим жанровима. Аутореференцијалност може бити имплицитна када писац гради метатекстове о општим књижевним темама или другим текстовима или шифрирано говори о самом себи и сопственој поетици. По жанровској припадности самога аутореференцијалног текста издвајају се три типа аутореференцијалности: 1. персонална у жанру аутобиографија, мемоара, дневника и сл. 2. есејистичко-научна у есеју и 3. уметничка када је аутореференцијалност део иманентне структуре књижевног текста. Напокон на односима који се успостављају у троуглу с једне и по његовом положају у саставу културе с друге стране аутореференцијалност може бити неутрална (када у троуглу влада склад) или културогена (када се аутореференцијални троугао уздигне као доминанта уметничког текста или културе у целини.)¹⁴ У истраживању аутореференцијалности треба трагати за покретачким снагама које су довеле до истоветности, за путевима који воде стазама књижевних и уопште културних сазнања. Те покретачке снаге означавамо као импулс или подстицај. «У вези са импулсима или подстицајима ваља свакако споменути филијације. У складу с именом (латински «*filius*» значи син), реч је о књижевним облицима који су историјски израсли из других облика. У том смислу филијације су у произвођењу сличности потпуније од импулса или подстицаја, а што се тиче свих врста цитата ови су много

¹⁴ Види: Павао Павличић, *Чему служи аутореференцијалност*, есеј у Зборнику *Интертекстуалност & аутореференцијалност*, Завод за знаност о књижевност Филозофског факултета, Загреб, 1993, стр. 111

више заступљени него када је реч о импулсима или подстицајима. Термин се у најширем облику примењује пре свега за израстање неке књижевности из друге књижевности, па је за нас посебно када се жели дефинисати однос старе српске књижевности према византијској књижевности.»¹⁵

Понекад су позајмице толико промењене и креативно употребљене да је од обичног преузимања настало активно деловање. Постоје цитати који извиру из дубине текста: «Ово је случај већ код појединих метафора, а поготову када је реч о метафизичким квалитетима, о трагичности или комичности као оваквом квалитету у нашег писца, те нас овакав квалитет подсећа на неког страног писца. Жерар Женет у овом случају говори о палимпсестима, надовезујући се овим термином на појаву у старим, на воштаној пресвлади писаним документима, када провирују трагови текста са старе пресвлаке.»¹⁶

Долазећи до оваквих резултата у истраживањима, књижевни критичари сматрају да је свако присуство страног текста нека врста цитирања. Цитат не мора бити видљив тј. омеђен знацима навода, као цитат ваља сматрати свако преузимање мотива и тема, чак и метафизичког слоја дела. Говорећи о цитатности и интертекстуалности долазимо до термина који указује на цитирање самог себе, на усмереност песничког субјекта на себе – аутореференцијалност. Она је присутна у свим стилским правцима кроз историју књижевности.

¹⁵ Зоран Константиновић, *Компаративно виђење српске књижевности*, Светови, Нови Сад, 1993, стр. 162

¹⁶ Исто, стр. 165

Литература:

1. Зоран Константиновић, *Компаративно виђење српске књижевности*, Светови, Нови Сад, 1993.

2. Павао Павличић, *Чему служи аутореференцијалност*, есеј у Зборнику *Интертекстуалност & аутореференцијалност*, Завод за знаност о књижевности Филозофског факултета, Загреб, 1993.

3. Зоран Константиновић, *Увод у упоредно проучавање књижевности*, СКЗ, Београд, 1984.

4. Johnathan Culler, „Convention and meaning: Derrida and Austin”, *Модерна америчка књижевност* 4, приредио Тихомир Вучковић, „Култура”, Београд, 1995.

5. Дубравка Ораић – Толић, *Теорија цитатности*, Графички завод Хрватске, Загреб, 1990.

6. Михаил Бахтин, *Проблеми стваралаштва Достојевског*, Нолит, Београд, 1967.

Знам да постојим | Данијела Марковић

Данијела Марковић рођена је 1978. у Требињу. Већ две и по деценије живи и ради у Београду. По образовању правник, писањем се бави од средњошколских дана.

Поезију је објављивала у зборницима песама књижевних клубова *Момчило Настасијевић* из Горњег Милановца и *Мирослав Мика Антић* из Инђије (2008), као и у билтену *Острог* и збирци *Радуј се Василије Свети* (чији је била и уредник, 2009), обоје у издању Цркве Светог Василија Острошког из Новог Београда.

Поред поезије, коју пише и преводи са енглеског језика, аутор је већине путописних текстова о Србији у монографији *This Way Serbia*, која је изашла 2006. године у српском и енглеском издању. Теолошке текстове је објављивала у теолошком часопису *Прволик*, од 2008 до 2010. године.

Аутор је два романа (*Тело, Најлепши син Италије*), једне драме (*Пертапио и Ерида*) и прозно-лирског дела *Писма из нутрине*, који су још необјављени.

ПОБЕДНИК

Учинио си нас победницима
дискретно
без намере
својом патњом
својом снагом

ти победник -
ми јаки тобом!

Утабао си нам стазе
чврстим корацима
војника
увек борца
без пораза

и у смрти –
жив заувек!

БЛУДНИ

ко ће се коме вратити
ја теби или ти мени
ако нисам ни отишла
како бих се вратила
ако ниси ни био ту
како си отишао

ко ће кога окривити
ја тебе или ти себе
ако ниси погрешео
зашто бих те кривила

ако си погрешо
зашто би те било брига

ко ће кога надмудрити
ми себе или Бог нас
или ја тебе или ти мене
или ћемо бити укопани
на истом месту
на коме нисмо ни били

КРИЦИ

Пусти ме да одем, када ме не желиш.
Река ће однети трупло љубави бесмислене,
без сахране, без опела, без пепела...
Не постојим. Не постојиш.

Пусти ме да јецам безгласно, без суза.
Небо ће узети душу бездушног убице
без оружја, без отрова, без одговора.
Не плашим се. Смрт постоји.

Пусти ме да нам пресудим слепо.
Живот ће казнити, милујући нас својим даровима,
данима без почетка, будућности и краја.
Не плашим се. Смрт се боји.

АЛФА

То што те више не волим, не значи да те не волим.
Није да те не осећам, није да ниси у срцу тамјан...
То што ти лажи говорим: да сам се другом продала,
да сам се блуду подала – лажем - да тебе заболим,
лажем да ничег се не сећам, лажем да ниси
довољан...

Волим те више, превише, више од бола, више од крви.
Није да ниси у сржи кости, није да тиме кажем:
„Опрости“...
Само је један једини први, а сви су други – други и трећи,
ниједан бољи, ниједан већи, ниједан као ти да ме мрви...
То што те више не волим – не значи да те не волим!

АНИМУС АНИМЕ

Да ли сам те већ негде срела?
У неком бившем? Будућем свету?
Да ли сам те и тада волела?

Откад постојиш, знам да постојим.
Смрт, некоћ лепа и обећана,
лепша је - дата рукама твојим.

Живот је ништа, ако даљина
раздваја биће од бивствовања.
Ако сам сама? – Смрт и тишина!

Плашим се да ћеш заувек бити
највећа љубав мога живота
пре првог даха, и после смрти.

Да ли сам те већ негде срела?
И пре рођења? И после смрти?
Волећу. Волим. Волела.

КИХОТ

Све што сам тражио од живота
смрт ми је дала,
вечном трагачу за ветром мојим
ветрењачама.
Јурим из бездна у нови бездан,
дворска будала,
путник ка југу који се води
северњачама.

Без части негдашњег свештеника
и самураја,
негде на путу између једног
и другог краха,
на крилу једном некада моћног
краљевског змаја,
журиш почетку без испуњења
до вечног праха.

Гланцањем даске што живот значи,
мали од брода
добија крила да вешто слети
у крило роба.
Гласно се смеши песмом сирене
дубока вода.
Једном се проба пут од рођења
до хладног гроба.

Збирка кратких прича

Карењина и Вронски у задимљеној крчми | Ранко Павловић

Припремила: Јелена Глишић

ГОШЋА

Понестало му је ваздуха и дотетурао је до улазних врата, па их широм отворио, да у кућу уђе мало јесење свјежине. Љепљива влага још више је сузила његове бронхије и алвеоле, закашљао се и покушао да с оно мало снаге што му је остало у руци затвори врата, али прије него што је то учинио, крај њега у кућу промину згуснут прамен магле и, док трепну, уобличи се у витку дјевојку.

Стајала је тренутак насред дневног боравка, а онда повјесмо ланених влакана с груди пребацила на леђа и сјела у фотељу у којој је он проводио највише времена. Пребацила је ногу преко ноге, дозволивши да се растворе пешеви дуге розикасте хаљине.

О, гдје си до сада била? С тобом таквом могао сам провести цијели живот у срећи.

Устала је и хаљина је сакрила облину њених кољена, извајаних из слонове кости.

Ја сам она која посљедња долази, рекла је и пружила му руку.

Леденица коју је прихватио запалила је у њему неку чудну, дотад му непознату ватру.

Хајдемо, рекао је. Кад смо се коначно срели и схватили да припадамо једно другом, више не смијемо ни часак бити раздвојени.

ГРЕШКА

У собу, с треском врата, банула су два човјека. Један је ухватио моје руке, други ноге, и изнијели су ме у ноћ. Послије неког времена, носећи ме тако да сам леђима ударао о камење неравног пута, прислонили су ме уза стијену и руке и ноге оковали у већ припремљене ланце.

Један је звизнуо и истог часа долетио је орао, ухватио се канџама за моје слабине и ногама ослонио о кукове. Брзо је покидао памучну пиџаму и зарио ми кљун међу ребра.

Грешка! сасула се леденица његовог гласа у ситне кристале када је прогутао парче мога срца које је још куцало у његовом кљуну. Ово није Прометеј. Укус Прометејевог срца добро ми је познат.

Замахнуо је крилима и одлетио, док је крв из мојих груди шикљала на све стране.

Тада је муња запарала таму собе.

Устао сам, спустио ролетне и згрчио се по крхотинама сна на згужваној постељини.

НА РАСКРСНИЦИ

Пред раскрсницом је застао да предахне. Годила му је хладовина омањег дрвета последије вишесатног пјешачења. Појео је неколико залогаја већ стврднутог хљеба, заливајући га смлаченом водом.

Мало освјежен, устао је, запртио торбу и кренуо. Већ послије петог или шестог корака зауставио се, јер се раскрсница пред њим испријечила као крст пред некрстом. Годинама већ набија друмове изранављеним ногама. Наилазио је на многе раскрснице и увијек је тачно знао којим ће правцем даље, а гледај сад ово! Пред њим су се одједном појавиле три могућности; на повратак није ни помишљао.

Добро, шта има да се двоуми! Право ће, као и увијек до сада. Одлучни људи увијек иду право. Па ипак, можда пут који води десно нуди неке нове спознаје. А овај лијево? Можда су баш на њему изазовна искушења?

Шта се то одједном с њим догађа, откуд та изненадна неодлучност? Право ће, брате, то је правац који је и до сада слиједио. Али, ко зна шта чека десно? Можда не би смио пропустити ни изазове лијевог пута? Ма, човјече, јеси ли сишао с ума?! Пружи поглед испред себе и слиједи га! А ако зажали што није скренуо десно? И пут који води лијево можда може у његов живот унијети судбоносне промјене. Доста премишљања, иде право! Можда, ипак, десно. Или, лијево. Право. Десно. Лијево. Право. Десно. Лијево...

Послије неколико сати неки путници видјели су како пред раскрсницом, под зракама сажижућег сунца, стоји човјек који, као лимени пијетао на крову кад одједном задува вјетар, окреће главу час на једну, час на другу страну.

Када су се након вишедневног обављања трговачких послова враћали истим путем, путници су на оној раскрсници видјели склупчан живи костур у прабини у коме је било још толико снаге да повремено окрене главу десно или лијево.

Поезија наших дана

ЈЕСЕЊА СЕТА

У мом оку
Једна сета
И једна туга;
И ноћ једна дуга
Годинама бива,
Мрачи око мене;
Јесен је сива
Месец умире
А лишће вене,
Зашушти и плаче;
Мрачи око мене
Све јаче и јаче

~ Слободан Ненадовић ~

* * *

Ти си она звезда
што трепери у ноћи –
реци да ти си!

Намигни ми да знам
да ти се обрадујем сваке ноћи,
ти си онај осмех
који умрси гране
па се за моју косу закачи –
реци да ти си!

Да се никада не очешљам
ти си она кап
што у оку ми стоји –
реци да ти си!

Да је никада не испустим
ти си онај мирис
који ми ти даде по рођењу –
реци да ти си!

Да се никада не окупам
ти си светло у мом мраку –
реци да ти си!

Да никада лампу не упалим
ти си моја туга –
реци да ти си!

Да те никада не прежалим
ти си живот мој –
реци да ти си!

Да те кроз себе оживим
ти си Ива –
реци да ти си,
да ти нико име не заборави!

~ Данијела Петровић ~

АРХЕ

Тиха светлост споро улази у твој храм
кажеш потребан ти је само почетак
да сваком је потребан почетак
Исус се превија и умире на крсту
нема га три дана
чекаш га у кревету
ти и остали апостоли Речи
свет нестаје у штампаном бетону
испред бесконачних шалтера са дуплим стаклом
анђели са кровова зграда
на које су се попели
пљују пролазнике
траже месо и крв
без реклама у паузи нуклеарног надпевавања

~ Саша Скалушевић Скала ~

* * *

Црне песме моје,
нестало ми мастила,
авети и караконцула,
што на уво шапћу клетих стихова пој...

Нестало и несталог смеха
што тугу призива кô смрад
досадних мува рој!

Пропадоше песме мрачне,
у амбис бола мог,
пропадноше у дну ми
срца усахлог!

Смех,
нек васкрсне смех,
за живота,
платићу цех,
кад ме душа напусти ,
платићу кад 'мрем
за сваки грех,
живот за живота иштем!

~ Звездана Крстић ~

БИБЛИОТЕКА

На полици смрти
Књиге се играју
Дана и ноћи
Прозивајући наш мрак
Одбеглим Сунцем
Из речи у реч

На полици живота
Из књиге неба
Испадају речи
Превише сличне птицама
Које лично саветује
Смрт о закуцаности
Неба у речи земље,
И о небу које

Је земља скратила
За песму убацивши
Га у библиотеку
Препуну савремених
Инсталација дана и ноћи.

~ Санда Ристић-Стојановић ~

МАШТАНА СЛИКА

Маштам да сам у наручју твојој,
склоњена од света – срећна, насмејана,
да те љубим у заносу блаженоме
док нас обавија мирис јоргована.

Сањам да ме гледаш заводнички, смело,
кô орао моћни који жртву вреба,
од погледа твога да ми дрхти тело,
а душа усходи до самога Неба.

Чезнем да ти кажем да те волим силно,
да си моја машта, надахнуће и сан,
да због тебе трепти срце ми немирно,
да си увек са мном када се рађа дан.

Хеј, витеже храбри, дођи, пробуди ме!
Постани стваран, истинит и мој!
Усковитлај страсти, опчини, слуди ме,
па ћеш чути крхке моје душе пој.

~ Драгана Албијанић ~

БОЛ ПРОЛАЖЕЊА

Заболи ме жар под сувом граном,
Та ме грана на живот подсећа,
Боли трава у октобру раном,
Јер ми она личи на пролећа.

Заболи ме грудва белог снега,
И још више кап што са ње кане,
Умирања она је белега,
Мучни симбол за пролазне дане.

Заболи ме река која тече,
Талас сваки у прошлост је вуче,
Болело ме и ово је вече,
Ал' и оно постало је јуче.

Болео ме живот пролазности,
На старење још се нисам свиго,
Болео ме сваки човек прости,
Ал' научих да сам и ја нико.

Болели ме ковчег и колевка,
Ал' кад око већ у њима спази,
Једно лице истога човека,
Бол нестаде, поче да одлази.

Грудва, талас грана ил' кап кише,
Ја у свему видим своје лице.
Ништа крупно не боли ме више,
Сад ме само заболе ситнице.

~ Марко Јуришић ~

ОКТОБАР

Ветар ћудљиви скида крошње до гола
Као на молитву шаке, сплиће грање.
Обнажена невеста је топола;
Док обесно грли брезе и јаблање.

Свирај маестро кола и чардаше,
Са окнима куцај здравице,
Као пијанцу кад вино капаље из чаше –
Октобар кишом натапа оранице.

Тад заболи ме трава уморно њихање
И остарелог сунца мутан сјај,
Боли ме и ливада тихо умирање,
Боли цврчаков тежак уздисај.

~ Ирена Бодић ~

У ЈЕДНОМ (ГР)АДУ

Сломе тишину разуздани гласови,
Камени, љути, сујетни басови,
Језиве похоте, женски кикоти,
Режисер трља руке. Маса се креће...

Одлазе, долазе, круже и пролазе,
Сродан, тај мрак, у зеници носе,
У гордом бијегу, чедност пљују
Колико људи ноћас пати, умире...

~ Саша Кнежевић ~

ОД МЕСЕЦА ДАЛЕКО

Каснимо на беле бродове
што одлазе у сусрет морима.
Каснимо на прозоре
што допиру до бистрих сводова.
И ћутимо, у бескрајној ћутњи
тражимо дах ветра са смелих бродова.

Ми само газимо
већ прегажене путе,
понеки траг оставимо у њима.
Крадемо ваздух, цвеће и планине
стрепећи од ватре, бежимо од дима.

Каснимо на возове
што иду Месецу.
Каснимо на крила,
на репове звезда падалица.
Ми само ћутимо, у бунилу несанице,
ми само чекамо без нада, без лица.

~ Јелена Цветковић ~

СТРМИНА

I

Балони, лампиони и прскалице.
Трубачи, ватромет и петарде.
Музика и смех.

(Дођи испод стола, пијани су...
дођи у сенку да ти покидам дугмад и груди љубим...)

А шта ће бити када све прође,
тама, само црна тама...

II

Стојим на почетку стрме улице,
јутро је и киша пада,
и као да сам стабло одувек
не дотиче ме се стварност,
чему, сам сам човек
а киша и даље пада.

III

Привиђа ми се, послушкујем невидљиво,
љубави се смејете, је ли?
љубав нам не дозвољавате,
а ми смо од ње саздани,
из њене утробе поникли, из фетуса,
пренели је дахом на сопствена чеда,
разазнајете ли постоји ли бог,

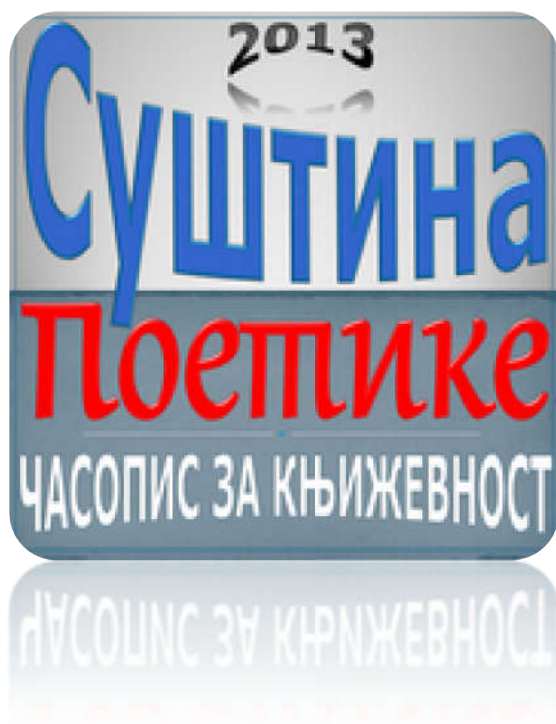
А шта ће бити после погребца,
тама, само црна тама...

IV

Колико дуго овде станујем,
нишаним ли сопствене стопе изнова,
омамљен сам...
Сунце ми је спржило јагодице на образима,
клецају окоштала колена,
док планета лудује будан сам.

Да видим шта ће се десити
кад падне тама, само црна тама...

~ Будимир Стефановић ~

Хаику | Добрица Ерић

Припремила: Сара Машић

РЕКА

Извор

Вилино око
гледа дете с крчагом
и рони сузе.

Поточић

Све брже ниже
ђинђуве камичака
на кончић воде.

Притоке

Дивљи јарићи
силазе с брежуљка
трче ка реци.

Саставци

Састајући се
планински поточићи
створише реку.

Везиље

Три сестре иве
везу зелени столњак
срменим концем.

Купачица

Речни анђео
облачи девојчицу
у свилу воде.

Дим

Корпар сече
пруће и кади врбу
димом цигаре.

Подне

Заспале врбе
зајапурено сунце
и љуте свраке.

Зов

Панова фрула
одмами чобаницу
у густе врбак.

Вихор

Под једном врбом
бљесак, режање, јецај,
шапат и тајац.

(Из књиге Пужева срма)

Песник из дијаспоре | Жељко Сулавер

Жељко Сулавер је рођен 1. новембра 1968 године у Љубињу, Херцеговина. Поезију је озбиљније почео писати током похађања средње школе у Требињу и наставио, израженије се опредељу-јући за родољубиву, одласком на студије у Чачак.

Такође пише љубавне песме и гусларски десетерац.

Своју поезију је објављивао на интернет страници *Поезија СЦГ*. Неколико његових песама је објављено у зборницима поезије *Поезија СЦГ*, *Први Пут* и *Гарави Сокак*.

Аутор је збирке поезије *У Праскозорје* (2008).

Живи и ради у Едмонтону, Канада.

ДУЧИЋУ

Више и од свега што високо може
да уздигне своје бестежинске кости,
завидим, маестро, твом трону велможе
без иједне трунке скривене пакости.

Непослушне су ми раштимане риме,
десетерци кратки и без мелодије,
ја не гледам море и не живим с њиме
а ти си му певџ. Мени сјаја није

од Јадранских зора, ни свих zgodних дама
из стихова твојих, ни Требињских тама,
једино нас веже што са истог длана

вино, мед и смоква, пред обома све би,
и што истог неба звезда изабрана
светли мојим путем као некад теби.

ЉУБИЊСКИМ КЕСТЕНОВИМА

Били смо вам негда тек нит путовеза
беспомоћни сваком погледу и дјелу,
горолисни љети, зими у одијелу,
с јесени од злата вароши лепеза.

Одрастајућ скупа збратисмо се трајно
напâја нас рука нежнодирног рода,
постасмо свједоци свадби и спровода
радујућ се с вама, ћутећ испраћајно.

Кад усамљен прођеш ил' ви заљубљени,
китином ил' листом били одјевени
намигните сâду старих великана,

вјекотрајним шумом њишућ складоримно
што најежен некад кликер испустимо
жал за младост сузе то падају с грана.

ОДБРАНА

Сто пута си пала и умала опет
ниси класје нити звезда падалица,
гордо ћемо газит твоје свете стопе,
потомак ти сваки биће перјаница.

Губила си битке ал' рат се још води,
сви смо твоје жртве и сви победници,
препечили пут смо безбожничкој хорди,
сви смо ти хероји и сви страдалници.

Коло бесних паса као пут коштуте,
вртлогом торнада затвара ти путе,
непоколебљиво не даш да те сломе,

синови ће твоји бранећ твоје скуте
победничку игру звери нападнуте
гладнима отплесат. Своји смо на своме

ПРАШТАЊЕ

Саградићеш себи замке од гранита,
с моћним зидинама до плавих небеса,
дворјани ће твоји попут царских свита
градит млечне путе од својих телеса.

Вирови ће речни и вулканска гротла
бити одредиште уљезу и врагу,
духови јунака попут царског котла
храниће ти душу, даваће ти снагу.

Неверни ће молит кад на своје врату,
кô макова зрнца, осете мач правде,
одлучна и снажна у том судњем сату

сетићеш се страшне њихове неправде,
тад победе крила понеће те Богу,
народи небески само праштат могу

БОЖИЋ У ТУЋИНИ

Навлачећи сводом завесу од тмине
остављајућ свету ко зрневље стопе
попут пролазника што нечујно мине
застаде над селом прошле ноћи опет.

„Друкчије је нешто ово Бадње вече,
знам на истом месту стајао сам лане
нема дима оздо да ми очи пече,
старог храста није врх да му дотакнем.

Не познајем стопе подно исте влаке
где сам затицао оца док са сином
свако Бадње јутро пробира бадњаке,
само курјак један луташе белином.

Пред окном без светла скупила се сова
да јој ока није ни њу видô не бих,
огледнух се хитро испред мосурова
сав онако збуњен не знам више где бих.

Замало на своје заборавих време
само братац златни што није на своду
да својом топлином он уместо мене
каже Срећан Божић целом твојем роду."

Жао ми га беше ал' не знадох како
да објасним што ми огњиште не гори
до бадњака више не долазим лако
и Божић ме сваки у туђини боли.

ЗАВЕТ

На чијој земљи жито ти се њише,
брашно ти мељу воденице чије,
из чијих кућа дим небу кидише,
ти кажеш твоје, свак' знаде да није.

Чији то сплав те Дримом прѐко носи,
Црним и Белим, Бистрицама бистрим,
хајде запови, добро знају ко си,
оба јахасмо валовима истим.

Чијих звоника откуцаје слушаш,
на молитву којем Богу чујеш зов,
у дане свете чије вино кушаш,
на исте спремаш кукавички лов.

Крш Проклетије твоје проклетије,
надут ће прса љутита и јѐдна,
нестаћеш силни с мапе, историје,
таквих је гладна бестрага и жедна.

Решио јеси сва звона црквена
да ми ућуткаш, запалиш и срушиш,
судиће крвца давно проливена
зулуме твоје, проклетој ти души.

Сванут ће јутро и прозоре широм
потомци моји отвориће опет,
мирит ће тамјан сваким манастиром,
газиће својих прадедова стопе.

РАСКОРЕЊЕНИМ СВЕЗЕЛЕНИМА

Колена првог свезелени
расклиманом корењем одмахасте,
незрело класје младо потргано.
Неочекивано разрођени
у галоп несамарене ате одјахасте,
синови моји, лак полагаано.

Колено друго свезелени
прворотки туђ у недра тискају
бескорен силом донет на длану плод,
кратак је мјр поља покошених
жедни суву чашу залуд стискају
где сунца није таман је свод.
Колено треће свезелени
раскорењеним тек вам оста име
и можда сретнете понеко слично,
застани, главу не окрени,
нашао си брата, брати се с њиме
да се наслониш семе моје дично.

Афоризми | Пеко Лаличић

НАШ МРАК СЕ ОД ДРУГИХ РАЗЛИКУЈЕ

- Наш мрак се од других разликује. Увек на видело избаци прљав веш.
- Ни мишје рупе више нису оно што су некада биле. Сада су то седишта опозиције.
- Лако је лаким женама. Оне и у овалним кабинетима пронађу ћоше.
- Ситима свега остало је само да стежу каиш.
- И у колективном лудилу неко мора да буде вођа. И тај се зове премијер.
- Само код нас су шупкови, поморанџе.
- Србину је Ахилова пета у глави.
- Пракса потврђује да се не дими свуда где се пуши.
- Ко не може све да свари, никад се и не омрси.
- Нама је сваки дан црни петак, а сваки петак најављује још црње дане.
- Наш човек још у обданишту дотакне дно живота.
- После формирања владе, уместо химне требала би да иде димна завеса.
- Амбициозан смо народ. Сваки наш пањ би липа да буде.

- Откако смо почели да рађамо мечке, пада нам наталитет.
- Вођу је лако препознати. Највиђенији је међу горилама.
- Код нас је скоро све стало. Само се још обмане фабрикују.
- Завештао сам органе. Нека се уместо мене курчи ко преживи.
- Паде ми на памет једна идеја. Цреп учини да на томе и остане.
- Само се ви ослоните на мене. Јесте да не знам пут, али знам све кривине.
- Лептирићи у стомаку српски су бренд.
- Хтео сам ништа да не радим. И то радим.
- Преговорима за округлим столом, све округло добије и понеко ћоше.
- Свака наша крпа би барјак да буде.
- Они који не могу све да сваре, никад се и не омрсе.
- Добар и будала више нису браћа. Будала се домогла положаја.
- Издали су ме и неки издавачи књига.
- Не солите ми памет. Доста ми је и ово соли на рани.
- Особен смо народ. И музеје смо послали у музеј.

- Државу најлакше воде они који је одмах пусте низ воду.
- У мојој политичкој странци сам први човек. Других и нема.
- Хлеб који већина нас једе је од брашна добијеног из воденица које више не мељу.
- Наш црни петак почиње од понедељка.
- Ја сам запалио Скупштину. Да би спасио народ од испирања мозга.
- Ми хапсимо и шарену лажу – на по неколико дана.
- Само слабићи хватају на снагу.
- Експерте имамо на сваком кораку, а на сваком другом оне које су они завили у црно.
- Да није игара на срећу, код нас би срећа била страни појам.
- Ствари долазе на своје место: Одвојили смо цркву од државе, само још да одвојимо државу од цркве.
- На отворена врата куцају само они који не би да уђу.
- Високо су отишли сви који су ниско пали.
- Народ смо који је сит свега, а гладан политике.

Четири песме | Драгош Павић

ПРОДАВАЦ ЦВЕЋА

Завукао сам дрхтави поглед
испод месечевог листа
док сунчани прсти
тронуту малаксали
потражише нанизане
дрвореде година,
сунце се вихорно
са угаслом путањом бори.

Што стадох да ме кори,
хоће од мене коров
или копривиште
а ја сам само продавац цвећа
у продавници столећа.

На југу сам, па западно
на исток, као каскадер,
прескачем век за веком
у сумрачју предалеком.

ПИТАЊЕ

Колико ћеш летети док се не замрачи
и постане смирај јер небо значи живот,
понуђен да се чува, воли, цвета.

Може да се маштом оплови,
гнездо направи,
каткада суноврати,
дангубан, лишен љубави.

Ако су облаци на њему,
можда су сурови, сиви
ил' небеско пурпурни,
донесу чемер вечан
или позлати плодан,
бистротечан.

Пландишта има, ширина
мукотрпних, пружи руку у гнезда
цветна, мирисавог времеплова.

Има и отровна биља
јер мисао надутост твори
док видиш у сликама
живот опори.

ЗАПИС

Прочитао сам поруку са њених усана
(ухватило те лудило, безумље),
жигосало те снагом нагона,
порушило чврстину и изазове
духовног погона
на захукталост омаме.

Усклици вихорни израњају,
дугови се не враћају.
Био је некад пламени диск
који се раскрылио даном
за њен небески обелиск
и запис нашем трајању.

Сазнање се пружа до недогледа,
хвата се у сва виловита прегнућа
трајно, охоло, омађијано
до прошлих незаустављивих сванућа.

ХИБРИДИ

У анархији откуцаја мога срца,
мисао ми по сунчанику лута
покислог земљиног скута

Добаци ми сидро за дубине шкољке
или да се пењем до краљице раја
Данте ми је дао Чистилиште
па прескачем тако
паклена сумрачја

Сад сам свој на своме
нек расту хибриди
растачу комете
хуку свих олуја
чуће рајске птице
пламтећа сазвучја

О ПЕСНИКУ

Драгош Павић рођен је у селу Катрга, чачанске општине. Завршио је Филолошки факултет, група српско-хрватски језик и југословенску књижевност. Издао је пет збирки песама и антологију поезије песника своје општине.

Члан је удружења књижевника Србије.

Живи као пензионер у Великом Градишту.

Завичајне приче | Мирослав Мишо Бакрач

СНАГО

Сјећам се када смо уз свјетло шкиљаве петролејке читали ријетка писма која су од њега долазила, "из свијета", како су стари говорили. У трошној кући плакали смо сви. Моја мајка Маја највише. Одгајила га је, његовала и чувала, од када му је мајка умрла, убрзо последије порођаја. Ђевер јој је био.

„Е, мој Снаго, мој школовани сине!“ понављала је уз плач. Тако га је звала. И за остале ђевере и заове имала је своја имена: Вилка, Златка, Душа, Злато...

Свечаност у души обузимала је сву чељад у кући када је издалека долазио. Вољен. Увијек радо очекиван као прољеће после дуге, хладне зиме. А он... Исијавао је ведрину и љубав. Све му је код нас било мило и лијепо.

Када је завршио факултет прориједише се доласци. И када би дошао, увијек је било узгред. Приклањао се једном брату. Другог је запостављао. И није то крио. Отуђеност је постајала све већа. Једнога дана за моју мајку проговори, опором: „Види ону глибару!“ За снахе је налазио друге називе: „погануље“... Овај је био најблажи... Бирао је вријеме кад ће се то најбоље чути. Када смо сахрањивали брата, највише нас је заболело.

На ово се морала ставити тачка: „Од данас, нигдје гдје се сакупљају дјеца твоје браће, за тебе нема мјеста!“ рекох му опором, а душа ми замрије. Морао сам. И би тако.

Моја мајка Маја на све ово само рече: „Е, прешколовао се мој Снаго!“

Гледам га, данас, како посрће кроз живот. Сам. И они које је створио далеко су од њега. Они који су га волели

болно испраћају његову самоћу. Не знам ко ће за њим заплакати!

СУСПРЕТ

Јутрос се сетих једног догађаја који ми се десио прије неколико година. Љетовао сам у Пиви. У повратку Нишу, савлађујем километре на предивном путу који од Пиве преко Никшића и Подгорице иде кроз кањон Мораче. На Платијама одмор поред чесме из које шикља свјежа планинска вода. Па опет даље.

Прођосмо чаробну долину Лима и Беране. На успону према Турјаку примијетих да ми отклон на инструменту који индикује пуњење акумулатора показује ненормалне величине. Час спада до најнижег, час се пење до енормно високог нивоа. Дугачки тунел прођосмо и почесмо да се спуштамо кроз таласасте заравни Турјака према Рожају.

По изласку из боровите околине уђосмо у Рожај.

На самом уласку са лијеве стране прочитах: Аутоелектричар Хасан. Свратих.

На улазу у радњу на ниском трonoшцу затекох старијег човека. У рукама држи и загледа алтернатор неког аутомобила. Не подижући поглед са дела који држи у рукама упита:

— Изволите! Шта желите?

Објасних му зашто сам свратио. Устаде са столице и рече да ће одмах да погледа. Подиже поклопац хаубе моје ладе самаре, укључи аутомобил и убрзо констатова да је реглер неисправан.

— Са овим не можете даље. Постоји опасност да се инсталација упали. Проблем је што ја немам овај дио да вам замијеним, али имам рјешење. Јутрос ми је комшија довезао своју ладу самару, ону бијелу. Отишао је на Пештар да купује

јагњад. Са ње ћу скинути реглер и уградити га у ваша кола. Сјутра ћу из Берана набавити дио и уградити га у кола мога комшије. И вук сит и козе на броју!

И уради тако.

Док је приводио крају уградњу реглера упитахга:

— Колико сам вам дужан?

— Ја знам да се ви враћате са мора и да сте тамо потрошили све паре. Овај дио кошта око пет евра. Платите, ако имате, толико. За руке вам нећу ништа наплатити. Нијесам ни утрошио много времена

— Нијесам био на мору. Јутрос сам кренуо из Пиве — рекох.

— Из Пиве? А одакле, из кога села?

— Са Горанска? — одговорих.

— Тамо има Бакрача?

— Има.

— Нешто ћу ти рећи. За вријеме Пете офанзиве, у лето 1943. године рањен сам у борбама са Талијанима и четницима на Војнику. Два дана сам маршевао а онда се рана заљутила. Када смо пролазили кроз неки катун оставе ме у једној кући. Била је то кућа Анта Бакрача. Тамо сам остао скоро мјесец дана. Чували су ме и његовали као некога најрођенијег. Посебно његова снаха Маја. Сваког дана ми је доносила храну, мијењала облоге, давала лекове које је доктор дао када су ме оставили. Била је у црнини. Тих дана јој је умрло једно дијете у збјегу. Имала је само једног сина, малог трогодишњег плавкастог дјечака. Звала га је Мирчета. Е, то никада не могу заборавити!

— Тај Анто је мој ђед. Маја је моја мајка. А ја сам Мирчета! — рекох.

Он мало поћута. Чух како му одвртка испаде из руке. Онда се усправи и окрену према мени. Низ лице су му се котрљале сузе. Приђе и загрли ме ћутке. А онда као да се отрже. Стаде испред мене и просто нареди:

— Скидај наочаре! Добро ме загледа у очи.

— Имаш зелене очи — рече и поново ме загрли.

Испричасмо се о свему и договорисмо да када други пут будем пролазио овим путем свратим, покупим га и одведем у Пиву. Одржах реч, али га не затекох. Почивао је на гробљу у близини.

ГУСЛЕ

Док сам јуче шетао лепим парком у коме се налази црква „Свети Цар Константин“ у Нишу, сретох Вукашина. Кршни Црногорац из Куча. Седосмо да попричамо. Земљаци смо, има о чему. Пребирамо тако и прошлост и садашњост док ја не поменух гусле. То као да Вукашина опари. Гледа ме некако упитно и ништа не проговара. Почех да размишљам да случајно не рекох нешто неумесно, али не нађох ни једну реч која би могла да има такво значење. А он само ћути. Упитах га да ли има нешто да ми каже.

— Имам, бога ми. Само не знам како да ти саопштим своју бруку. Мислим се да ли да кажем или не кажем...Но, ипак ћу је теби рећи. Имам ја, хвала Богу и Светом Василију, четири унука. Овај најмлађи зове се Марко. Дадох му име по Марку Миљанову. Крвно смо везани за Дрекаловиће, па вељу ако Бог буде хтио, да усадим у њега мало чојства и јунаштва. А лијеп је. И паметан... Мислио сам. Одличан ђак, нема шале. Иде у шести разред, ту, у школу „Свети Саво“. А јуче ме, земљаче, разочара.

Узео ја , како ти рече, „гусле јаворове“, да мало прошетам кроз прошлост, да се подсјетим на јунаке и бојеве. Треба то у ово вријеме нејунаштва, у коме се и не може исказати витештво. А чојство... Богами, изгледа да је умрло или је на самрти. Прије но почех, зовнух Марка да дође код мене да му нешто одгуслам. Набрајам му јунаке и бојеве,

витештво, страдања и погроме које је трпио српски народ...а он ме не слуша. Сјео за компјутер. Нешто ужурбано ради, богами ко да скупља и навилъча сијено пред кишу.

Ваљда му досадих па се окрену да ми каже да то њега не интересује. Каже: „Какви јунаци, какви бакрачи. Мене, ђеде, то не интересује. Никад ја нијесам чуо за то о чему ми говориш. Ја то не волим. Када си год гуслао ја те нисам слушао. Мене интересује ово што радим на компјутеру. И ја ту имам своје јунаке.“ И све тако, док ме на крају не позва да он мене научи да, како оно рече забога, „сурфујем“. Е, шта ћемо да радимо, мој земљаче? — упита и заврши причу.

РОЂЕНДАН

Са зида радне собе посматра ме календар. Наређани дани два мјесеца: јуни и јули. Шездесет један број и имена дана поређаних у реду. Изнад пејзаж. Мало језеро упија у себе обресе омањег брда и раштрканог дрвећа из околине. Пут вијуга преко зелене ливаде губећи се иза брежуљка. Кроз још неолистане гране провирује небо. Колорит плаветнила и раштрканих сивкасто-бијелих облака надмено осматра са висине. Један облак се оцртава на одсјају мирне површине језера. Инспирише ме да проговорим хаиком:

*Мирна површина језера
уљуљкана у зелелилу –
облак се купа.*

Одједном, карактеристични звук мобилног телефона упозорава ме да обратим пажњу на календар. Тамо је забележен неки догађај који треба да буде примећен: неки рођендан, годишњица, важна активност, актуелно збивање... По данима и сатима.

Данас мој најмлађи брат има рођендан. Рођен је на дан Светог Петра и седамнаест година је млађи од мене.

Окренух се према урамљеној породичној фотографији. Загледан у њу видим далеку прошлост и непролазну стварност. Замишљам тренутке и утврђујем да памтим где је фотографија и када снимљена. Први с лијева стоји брат Машо. До њега отац Ђорђе, са црногорском капом на глави. Па мајка убрађена у црну мараму испод које вире плетенице косе. Ја лијево од ње. Испред чуче брат Станиша и сестра Љепосава. Па Томислав. Смита ми што је сестра затворила очи, пред снагом сунца које нас обасјава. Очи су огледало душе. Криво ми што се њене лепе граорасте очи не виде. Нека празнина исијава иза затворених капака.

Давно вријеме а као да га сада живим. Запљускују ме радост и туга. Смјењују се у таласима. Сјећање на то вријеме исијава љепоту и љубав. Туга навире кад увидим да их троје већ нема. Сем у незабораву.

Проговорих:

Срећан Ти рођендан, брате мој! Кажу да када Бог некога много воли, дарује му нешто велико и лијепо. Замисли колико мене воли када ми је за брата даривао тебе. СМС порука зајезди кроз етар.

Епиграми | Никола Чд Пешић

ЗРАК

Проветравање је
у скупштинској сали
нужно да их не би
- смрадови тровали!

ИЗГУБЉЕНОСТ

Када те не траже,
ниси ником мио,
а и знак да си се
сасвим - изгубио!

КЕСА

Кад победу могу
они да однесу,
а што не би могли
дарове и – кесу?!

МОСТОВИ

Природа нам реке
и потоке нуди,
ал' мостове треба
да - саграде људи!

НЕМИНОВНОСТ

Сви ћемо ми бити
под ту НАТО чизму,
па макар ту стигли
тек у – комунизму!

ПИСАЊЕ

Епиграме пишем,
хвала драгом богу,
свакакве глупости
да памтим - не могу!

СТУБОВИ

Споменике млади
подићи ће нама,
недостајаће им
и - стубови срама!

ПОЗНАНСТВО

Најлепше мишљење
о њему имао,
ал' се покајао
кад га - упознао!

ПОМЕН

Биће радикалних
и тешких промена,
али тек кад дође
до светог – помена!

ПОСАО

Тај проблеме прави,
ако ниси знао,
да би их на послу
као – решавао!

ПРАВЉЕЊЕ

Ти од ког направе
бога тај за доverk,
никад није ни бог,
а нити па – човек!

СВАНУЋЕ

Како да нам сване,
аман, добри људи,
када се још нико
из сна и - не буди!

РАЗУМ

Да сам ову памет
тад имао, вала,
можда бих испао
још већа – будала!

Прва књига

Тајна осећања | Милена Ђировић

Крајем лета из штампе је изашла прва књига песама **Тајна осећања** мачванске поетесе Милене Ђировић. Општина и Културни центар Богатић су финансирани штампање књиге, а издавач је Пресинг. Рецензију су напишале Маја Томић и Милана Давидовић, обе из Богатића.

Суштина поетике својим читаоцима преноси делове из рецензије и неколико песама, а са циљем промовисања поезије.

Делови из рецензије Маје Томић ПУТЕМ СРЦА ДО СЛОБОДЕ

Жена као нежније биће у овом свету окружности или је симбол страдања или симбол револуције и опирања свему што јој се намеће на плећа. У свом трагању за љубављу, пажњом и свему чему је као жена предодређена, наилази на мноштво сурових препрека, прогоне, издаје, увреде и море лажи које често чак ни да схвати. У тој нирвани пуној наивности, наде, непоколебљиве жеље за остварењем снова, наивно гурајући прса напред без резерве, кожа се отире и о срећу и о бол подједнако. Једно без другог не могу, наше тело им је спој. Песникиња својим стиховима ремети баланс између могућег и немогућег, води нас у неку другу димензију дајући значење и вредност постојања свему што нас окружује као сведок да се баш у свему може пронаћи

љубав. Она послушнује пролеће, јесен, ветар, пој славуја, реку и све око ње, једнако поистовећујући човеков живот са животом свега што га окружује.

.....

Ношена сетом, опијена љубављу, Милена ниже стихове попут тихог таласа у мирној луци, чак мирнијој и од њене саме нарави којом плени, при чему недри и оне најскривеније боли једне људске душе, а опет са умереном дозом дрскости и јаза оправдава своју тежњу за правдом и испуњењем. Баш ту се скрива доказ да и најтиши и најведрији људи, који увек изаберу пут ћутања и скривања оног правог себе и својих емоција, поседују најјача и најтежа осећања о којима храбро знају да пишу, говоре, само им треба дати прилику. Када каже:

.....

Стадоше јој грех и светиња на исти кантар, а ни једно не превагну, већ својом борбом и једнаком тежином осташе да море једним истим срцем. Овакав парадокс реалности нашег живљења и постојања у свега пар стихова нежности и снова је и више него савршен доказ неизбежне реалности, а ипак велике свести да ми нисмо анђели и да Бог је једини творац светиње, па макар то било и оно што ми у себи тим

именом називамо. Вера, љубав, нада... а затим Миленино сведочење да то тројство постоји и једно без другог не могу. Ту бих стала, јер широка су пространства и поезије и искуства да би се њима заједно ходало. Свако ко пише на том путу је сам, а споредни су они који се са тим путевима читајући поистовећују.

КАД НАС НЕ БУДЕ СИНЕ ВИШЕ

Кад нас не буде сине више
немој жалити ни за чим.
Ако би и плакао плачи тише,
јер сузе те не чине јачим.

Кад нас не буде сине више
нек те не свлада кривице осећање,
све ружно давно ти је опроштено,
једини завет је на лепо сећање.

Кад нас не буде сине више
тад признај љубав срцу свом.
Не дај да груба рука судбине збрише
наш лик урезан у лику твом.

АКО...

Ако ме живот у трену превари,
ако се смрт сама прикраде,
хоћу да знаш да мишљах на те
препуна вере, љубави, наде.

Ако ме живот у трену превари
и пожури крају свом,
хоћу да знаш да нисам одустала,
само сам заспала дубоким сном.

Ако ме живот у трену превари
и срећа остане негде по страни,
не дај да ме време избледи,
већ ме кô слику у срцу урами.

ЧЕКАЊЕ

Чекам вечности да дође крај,
Месец Сунце да помрачи,
да тамне ноћи добију сјај
и у тмини затрепере твоје очи.

Чекам да Сунце Земљу заврти,
да звезде падну мени на длан,
и тако чекајући све до смрти
проћи ће и живот дан по дан.

Не жалим што ће век да прође
и погледе твоје што наду не дају,
већ ја жалим што ће смрт да дође,
што небеске силе чекати не знају.

Као Месец у свитању бледа сјаја,
као Сунце што с вечери мре,
васељена има почетка и краја,
све пролази, ал` чекање моје не.

О ПЕСНИКИЊИ

Милена Ћировић је рођена 22. августа 1967. године у Шапцу, где је завршила гимназију. Несвршени је студент немачког језика и књижевности, јер је, након две године студија, љубави дала приоритет, и стекла породицу. Запослена је у Основном суду Шабац у Судској јединици у Богатићу.

Писање песама за њу је занимљиво путовање кроз снове, чаробни штапић за остварење неостварених жеља. Објављивала је у неколико зборника, у електронском часопису *Суштина поетике* и још понегде. Своје прве песме сабрала је у књизи *Тајна осећања*, покушавајући да открије читаоцу тајновитост дубине људске душе и укаже да је љубав спона не само човека са човеком, него са свим што постоји.

У свом животу сјединила је песму и музику као члан мешовитог хора *Мачвански* у Богатићу.

Из окружења | Милица Лесјак

МИСЛИ МОЈЕ

Кад нестане свјетлости.
кад се угасе све лампице дана,
прочешљат ћу мислима прошлост,
тек толико да забраву отмам сјећања.

Скупит ћу све старе осмијехе,
с пожутјелих слика украсти тренутке,
неке осјећаје извући из претинаца,
скриваних по подераним џеповима.

Изглатат ћу изгужване снове,
подигнути блатне згажене жеље,
с литица прошлости скинути сазрело вријеме,
с мање сјећања, више задржаних тренутака.

Ако до јутра створим и неки стих,
окаменит ћу га у времену,
да не увене прије јутарњег свитања,
и постане само празна успомена.

Стално касним иза корака,
претежак је овај ковчег живота,
пун непотребних ствари,
а тако ми мало треба.

Сутра ће већ бити доста,
један камен испод главе,
онај други над главом,
и покривач с мирисом траве покошене.

МУРСКИ НОКТУРНО

Између врба, провлачи се
ријека,
на вјетру плешу сребрни валови
њени.

Блиставе брезе ките се
осмијехом дана,
све мирноћом дише.

Гутам ту љепоту,
крадем снагу валова.
Тихо шапућем, још тише
ходам,
да не повриједим гласом ни
уздахом,
пјесму птица, ни кркетање
жаба.

Мирно тече Мура,
од извора до ушћа,
од почетка до краја,
а краја заправо и нема,
тек пад у загрљај води већој.

Све је овдје крик и пјесма,
смрт и живот.
Кад би берем могле воде
испрати све гријехе свијета,
пробудити у човјеку,
љубав за човјека.

МАЈКА КАТАРИНА

На прослави седамдесет петог рођендана мајке Катарине, није било пуно родбине, тек њена дјеца и дјеца њене дјеце. Оно што ју је посебно испунило срећом и поносом, био је долазак њене *ратне дјеце* - три инжењера, један доктор знаности, па професорица и лијечница.

Тих ратни година, Катарина је остарјела за барем десет година. Не, нитко јој није погинуо, ништа није било у њеној близини срушено и спаљено, али ју је убио рат који је буктао, што је у њеној козмополитској души било нешто незамисливо. Помисао на чланове уже и шире обитељи, расуте по свим балканским просторима, носила је као велики терет на срцу. Родитељи још живи, *тамо негдје далеко*, једна сестра у Сарајеву, друга у Марибору, један зет Мостарац, други Смедеревац, једна тета у Новом Саду, муж јој Далматинац, стриц већ годинама у Скопљу. Ту је био и читав батаљон братића и сестрични, расутих по свим балканским просторима. Чија је она? Које припада? Све јој је било збркано у глави. Против кога би њен син ратовао, коме би метак послао? Ходала је по кући као робот, до касно у ноћ слушала вијести са ратишта, МАЈКА КАТАРИНА молила се Свевишњем и много пута поновила да једном у миру, први за ратни злочин требало би одговарати неки новинари.

Носећи свој криж на леђима, стално се осјећала кривом, жељела је некако и некому помоћи, а није знала како. А онда, отворила је врата свог дома. Прво су стигле двије средњошколке из ратом захваћених подручја, и остадоше до матуре. С њеном дјецом студентима, сваког петка стизао је Дамир, Емир, Денис и Марко. Неки *наши*, неки *њихови*, нитко није могао дому свом. Доносили су торбе прљавог веша и очи пуне туге. Прала је мајка Катарина, пеглала, кухала, колаче пекла, торбе при повратку пунила, често тјешила, пред спавање грлила. Ријетко је имала времена за одмор, а кад би

остала сама, често би збрајала, калкулирала, преко тједна се често задовољавала крухом и пекмезом, али кад би стизала њена дјеца, свега је морало бити.

Дође тако и толико жељени мир. За труд мајке Катарине, многи су знали, али су га брзо заборавили. Имали су брига, требало је творнице откупити. Нормално, без новца. Није она похвале и одликовања ни очекивала, нити су јој требала. Стигло је нешто најљепше за њено рођенданско славље. Дошла су њена дјеца, чак и из далеких крајева. Њихови загрљаји гријаће је до смрти. Оно што јој је било души најмилије, је то, што су били и остали добри пријатељи, а било је *наших* и *њихових*.

И док су други пребрајали побједнике и побијеђене, она се поносила човјечношћу своје већ просиједе дјеце.

Клод Моне - *Жалосна врба*

Ђурин кутак

Роман у наставцима | Ђуро Маричић
Крајишка трилогија - Дјечак са сунчаних брда

11. ПРОНАЂЕНИ ЛИСАН

Када је пала Југославија Петра Савића је почела прогонити помисао да је његов коњ Лисан заувјек изгубљен, ако га не пође потражити. Од те мисли није могао спавати, будио се ноћу, дуго остајао будан, ковао је планове како да пронађе коња. Сјећао се како је копао канале у Војводини, живио само од хљеба, сланине и лука, штедио да би, када пред зиму пође кући, могао свратити на ергелу, купити то ждријебе липицанера. И купио га је, потрошио је уштеђевину на тог Лисана, мало је од ње остало да понесе кући, али је за собом водио малог коњића, за којег је знао да ће за годину двије бити прекрасан коњ. Ујутро је његова одлучност била снажна, чврста као што је била онда када је полазио у Војводину тражити посао на којем би могао зарадити који динар.

У освит дана узео је торбицу, убацио у њу кукурузни хљеб, три главице лука, комад сланине, запутио се према Бихаћу. Даница га није могла наговорити да одустане, да чува главу, нека пусти коња к врагу, кад је држава отишла до ђавола, нека иде и коњ. Петар није мислио тако, он је одлучио да узме назад оно што је његово, и поред тога што је држава пропала, његово је његово. Није заборавио понијети објаву коју су му дали када су коња узели у резерву. Нешто му је говорило да ће он коња пронаћи. Није заборавио ни у џеп на кошуљи ставити мали пиштољић, МГ 9, може му затребати.

Успут се сјећао како је годину дана прије, своју другу годину кулучења у Војводини, купио Зекана, дошао пјешнице

од Србобрана из Војводине, довео ждријебе. Ноћивао је у појатама, код добрих људи, данима пјешачио, дест дана по више од четрдесет километара дневно.

стигао је у Бихаћ поподне. Пронашао касарну. У кругу касарне, тужно су стајали напуштени топови. На пустим коњушницама довратци без врата, поскидани прозори и врата на празним зградама команде. Опште расуло, пљачка. Тако изгледа пропала држава, помисли Петар. Још је кратко вријеме обилазио ту пустош, није могао вјеровати да види оно што види, да нема ни његовог коња Лисана, а само пред мјесец дана предао га је, с пуним повјерењем, овдје војсци која је требала бранити земљу, а које сада више нема. Добио је само папире који чува у новчанику, али коња нема и можда га неће ни бити. Неко га је одвео, или је бјегунац, војник, одјахао на њему у смрт или својој кући.

Кратко је вријеме обилазио касарну, нема се ту више шта наћи ни од безвриједних ствари, а камоли као у бајци прекрасног бијелог коња, на којем у паради јаше командант касарне. Упутио се из града, кренуо је низ Уну, према Босанској Крупи, срце га је вукло тамо, на тој страни мора бити његов Лисан, тамо се он налази, говори му некакав унутрањи глас, тамо ће га пронаћи.

Сунце се већ рушило према западу, цртало још један лијеп ведар дан, када се приближио муслиманском селу Покој. Село залегло у равницу, на рубу Бихаћког поља, прибило се уз кривудава Уну. Са ове стране ријеке, као преко, на другој страни, нанизали се вијенци брда, бијелих од расцвјеталих воћњака. Ту и тамо, из понеке кућице диже се плаво- бјељугав прамичак дима.

Изненађени Петар Савић примијети у даљини, близу села, човјек оре на бијелом коњу. Срце му живо закуца, помисли, Лисан је. У истом моменту коњ се узјогуни, напусти бразду, повуче за собом плуг и орача, упути се право према

Петру. Јест, Лисан је, сунца ми жарког, Лисан је, мајке ми боже! То је мој коњ! Нашао сам га!

Петар скрену с пута, преко поља, запути се у сусрет коњу и орачу. Опипа у џепу пиштољ, осјети тврде његове обресе, у њему се јави појачана одлучност, узеће свог коња, ако треба и оружјем ће се борити за њега. Знао је, пиштољ је откочен и напуњен, спреман да буде употребљен ако се буде морало.

Лисан је рзао од силног задовољства, одлучно идући према свом газди, орач га никако није могао обуздати, постао је потпуно непослушан. Знао је коњ да не смије трком појурити, плуг би му повриједио ноге, ишао је убрзано, снажно је вукао орача и његову алатку. Сада је морао сам одрадити свој дио посла, уз њега није било одговорног Зекана у којег се увијек могао поуздати када је требало повући некакав већи терет. То је његова битка. Вратиће се он свом Зекану и газди, вратиће се Милану који га обожава, нико га не може спријечити, ни овај страни му орач, који га је пред који дан узео из напуштене касарне, напојио га и нахранио, али га с тиме није могао купити.

Петар дочека коња као најрођеније створење, грлио га је и тапшао, Лисан је показивао своју велику срећу, испружао је врат, главом настојао обгрлити свог газду. Муслиман је једно вријеме био изненађен, није се сналазио, али коначно схвати да је власник нашао свог коња, побоја се да ће изгубити украдено марвинче и љутито рече:

– Што ми, кауре, сметаш орање, пусти ми коња да не чиним зла.

– Турчине, ово је мој коњ, а не твој – рече Петар, извади објаву из новчаника, показа је и кад муслиман покуша да му је узме из руке, Петар повуче руку и показа му је с одстојања.

– То је ћитаба од српске државе, то више не вриједи, ово је сада турска држава.

– Е, богами, вриједи – расрди се Петар, поче откопчавати штрање са ајма.

Свађа је попримила већ велике размјере. Петар помисли да треба извадити пиштољ, али се суздржа кад видје да од недалеког села према њима кренуше три мушкарца. Један је од њих имао бијелу чалму на глави.

– Је су ли ти оно помоћници? – упита Петар муслимана, показујући му на дошљаке,

– Прије ће бити моји него твоји!

Настави Петар опрезно откопчавати ајам, гледајући како да ослободи коња и вине му се на леђа, да бјежи. Пазио је да га муслиман не дохвати отиком којег је држао у руци.

– Биће да су твоји – додаде Петар, али оцијени, када су се већ приближили, да у држању људи нема ништа непријатељско.

– Око чега се ви то свађате, инсани? – упита онај најнижи с бијелом чалмом.

– Хоће каур да ми узме коња, каже да је његов – рече орач.

– Идризе, твој није, то знамо! А изгледа да је његов, јер види се да се он и коњ познају – мораћеш дати коња.

Петар извади објаву, показа је из даљине, човјеку са чалмом.

– Ту нема дилеме. Идризе, не прави проблема, не срамоти село, дај човјеку коња, његов је – рече с великим ауторитетом човјек с чалмом.

Петар се захвали човјеку с чалмом, испреже коња, поведе га према цести. Упути се према Босанској Крупи, преко Грабежа и Великог Радића. Док је ишао цестом прије скретања за Грабеж, сусретао је муслимане са запрежним колима који су возили опљачкане ствари из напуштених српских кућа у околини Бихаћа. Није се упуштао ни са ким у разговоре, ништа се ту није дало поправити, имао је и својих брига.

Касно навече Петар Савић стиже на Говедарницу, варош с друге стране рјечице Крушнице, код Босанске Крупе, с намјером да преноћи код Стојана Бабића, свог доброг пријатеља који је ту држао кавану. Кавана је била пуна талијанских војника. Пили су, веселили се, пјевали. Талијани су окупирали Босанску Крупу. Изненађен, престрашени Стојан, с великом бојазни дочека Петра.

– Побогу, Петре, од куда ти у ово доба, у овај зао час? Зар ниси чуо да су Талијани данас окупирали град?

– Од куда да чујем? Ишао сам тражити Лисана којег су узели у резерву!

– Па ти си стварно луд! Људи губе главе а ти тражиш коња.

– Тешко сам ја њега стекао, мој Стојане.

– Глава је вреднија од милион коња.

– Реци ти мени, имаш ли мене и коња гдје смјестити да преноћимо, радо бих сутра погледао плац.

Стојан позва сина и рече му да одведе коња у стају, а Петру рече да не улази у кавану, него нека иде одмах лећи у његову собу, није желио да га Талијани виде

Сутрадан на плац дође пашанац Петра Савића, Милош Дошен, из Малог Дубовика, дотјера теле да прода. На плацу није било готово никога. Људи су чували главе. Нема ни купаца. Нико Милоша дуго времена не упита за теле. Када су већ мислили да крену кући, приђе телету месар Смајо Реџић, погледа га, опипа, упита за цијену. Кад Милош рече пошто продаје теле, Смајо се без ријечи удаљи, није заинтересован. Прошетао је мало по празном плацу, опет наврати, приупита за цијену. Милош спусти цијену, нагодише се. Пође он са Петром да попију нешто, био је срећан што не мора натраг кући гонити теле, осамнаест километара, даље.

Њиховом столу приђе висок, мршав муслиман, предложи Милошу да баце ајнц за паре. Милош се нећкао. Петар му рече да ни за живу главу не карта. Док је Петар

пошао да напоји Лисана, Милош сједе да карта. Мало потраја, Милош изгуби све новце које је добио за теле. У задњи час примијети да карташ из рукава извлачи карту. Милош плану:

– Враћај паре, Турчине! Зар се тако вара, мајку ти турску!

– Шта је теби? Фир бол, каурине? Ја сам паре поштено зарадио – побуни се муслиман, навикао је он на овакве реакције људи који губе на картама.

– Враћај паре да зла не чиним – повика Милош, подиже се иза стола.

Гурну стол на противника, истрча ван из каване.

Милош нађе Петра како тапше Лисана привезаног за ограду сточног сајма, приђе му сав црвен у лицу. Не питајући ништа пограби из Петровог џепа на кошуљи мали пиштољ, потрча натраг у кавану. Прије него се Петар снашао, у кавани одјекну пуцањ. Петар познаде звук свог оружја. Милош истрча из каване прије него Петар уђе у њу, зграби га за руку, подвикну:

– Узјахуј, бјежимо!

Петар одвеза Лисана, скочи на њега. Иза његових леђа узјаха Милош. Петар потјера коња у трк, дадоше се уз Светињу. Иза њих би остајао је само слаб облачић прашине да је било љето, сад у рано прољеће остајао је сам тутањ копита коњског трка. Ни ђаво их није могао стићи, нема таквог тркаћег коња у Подгрмечу као што је Лисан!

– Шта направи, човјече? – сутра ће нам џандари банути у куће.

– Убио сам га. Варао је на картама, изгубио сам све паре што сам их добио за теле.

– Ти си права будала. Рекао сам ти да не карташ. Ђаво нек носи тебе и карте, тако нагао, ниси ти за коцку.

– Сада више нема поправка!

Петар је тјерао у трк Лисана све до Залина. Скренуше код Кекића главице на лијево, према Малом Дубовику. Успорише ход премореног коња, којем је пјена тргла на уста. Били су сигурни да их потјера, ма како била брза, не може стићи. Не постоји таква могућност!

12. САКРИВЕНО ЖИТО

Била је недјеља, прекрасан сунчани мајски дан, Петар Савић одлучи поћи у Средњи Дубовик, посјетити тазбину, да види Даничине родитеље. Једно и друго су већ прилично остарјели, оронули, њихов се живот ближи крају, неће их још дуго гледати. Наступила су нека тешка времена, ко знаде, можда ће рат доћи и овамо.

Обукао се лијепо, свечано, на леђима му његов лијепо извезен лајбек, с којим се Даница поносила, на којем су му млади људи завидјели, посебно Дане Дамјановић, његов велики ривал код младих жена, сеоски љепотан.

Одлучио је свратити у муслимански, Велики Дубовик, посјетиће свог пријатеља Мустафу Делића, берберина, да га овај обрије, како би чим љепши, уреднији дошао у посјету. Тамо ће се сусрести са осталом родбином, сви су они у близини.

Мустафа га дочека мрка погледа, лице му тамно као градоносни облак. Први пута му пружи невољко руку, као далеком странцу. Петар схвати да се вријеме промијенило, да су те промјене допрле и овамо, ништа више није онакво како је било пред само мјесец дана.

Сјео је на бријачку столицу, испружио ноге испод столића са огледалом. Мустафа га је прекрио бијелим платном и обилно насапунао. Почео га је бријати. Оштра, као змија, бритва је клизила по лијепом кошчатор Петровом

лицу. Када је оштрица прешла на врат Мустафа се почео знојити. Петар је у огледалу примијетио да се с његовим пријатељем догађа нешто необично, помислио је на болест. Обријао је Мустафа Петра, почео га избријавати. Опет је бритва била на Петровом врату када се берберин поново почео знојити. Петру је то било чудно, али ништа не рече.

Када је Мустафа одложио алат, напудрао Петра, прешао му лице колоњском водом, лакнуло му је, ипак се суздржао. Рече Петру:

– Чуј, Петре, пријатељи смо, али морам ти рећи. Два пута си примијетио да са мном нешто није како треба. Вријеме се промијенило. Два пута сам био у великом искушењу да ти бритвом прережем гркљан. Немој више никада да те Турчин брије!

Изненађење Петрово је било велико. Заиста, могао је лако изгубити живот. Покаја се због неопрезности. Гдје му је памет? Знао је и он за промјене.

– Хвала ти, пријатељу, што си ме упозорио. Ја бих тебе могао само заштитити, никако те не бих могао убити.

Петар напусти бријачницу с тешким мислима, прође покрај џамије, упути се пољским путем, сјеверозападно, према стаменом брду Лисцу. Узак колски пут, усјечен точковима у иловачу равнице, био је сув. На обе његове стране засијана пшеница је добро изгледала. Биће хране, помисли он.

Петар стиже у Бањане опорављен од тешког утиска понесеног из бријачнице. Нађе старце у пословима. Илија је дотјерао овце кући, управо их је затварао у тор, а Смиља је спремала ручак. Пјешачење га је смирило, али није могло обрисати из његове душе оно што је доживио пред пола сата. Размишљао је да ли да исприча догађај из Великог Дубовика или да га прећути. Одлучи ипак да ће то казати пашанцима када се сакупе, да их упозори на опасност која се надвила над главама Срба, да се знаду чувати.

Ситни Гојко Тодић и високи Дмитар Радаковић дођоше одмах. Њихове куће су удаљене свега сто метара од Бањана. Најситнија од сестара, кћери Смиље и Илије Бањанина, Радојка, удала се за Гојка тек пред пет година. Ускоро је у размаку од годину дана родила ћерку и сина. Сестра, старија од ње, Сава, удала се за Дмитра пред осам година, стекли су и они ћерку и сина, дјеца су јој већ порасла.

Дође и Душан Личина, који је као удовац, оженио Зорку. Милош Дошен стиже након сат времена, пошто је једини син Бањанина, мршави Душан отишао да обавијести Душана и продужио до Дошена да и њега обавијести. Ускоро је Бањанинова кућа била пуна зетова, њих петорица.

Таст им Илија изнесе ракију на сто. Петар им исприча о догађају у бријачници, у Великом Дубовику. Препоручи им да се чувају, да буду опрезни, наступиле су велике промјене, државе више нема, чује се да се формирају некакве усташке власти. Чим стигне жетва, обави се вршидба, жито треба сакрити, рат је већ ту. Нове власти ће одузимати жито.

Петар је био сасвим у праву. Савићи су имали богату љетину. Година је добро понијела, свуда у Подгрмечу. Оврли су жито, били су задовољни приносом. Петар је подузео све мјере да сакрије пшеницу. Већ од раног јутра браћа Савићи су избацивали сламу из појате. Одлучили су ископати дубоку јаму у појати, у њу убацити кацу 1500 литара запремине, насути је житом, а затим убацити сламу назад, њом затрпати кацу.

Дјечак Драган Савић, сакривен иза апутовине, пажљиво је мотрио шта му отац са стричевима ради. У стању је он сатима тако држати оца на оку. И сада је већ сат времена ту у Доњој башчи, не смета му врућина која је већ у девет сати прицврљила. Знаде он тачно за којим рогом и којом летвом Петар сакрива свој мали џепни пиштољић МГ 9. Могао би га одмах наћи, али знаде он да то није за њега, да није за дјецу.

Никада није покушао да дотакне ту опасну играчку, оружје. То убија!

Петар Савић изађе из појате да мало предахне, осмотри околину, није желио да ико знаде за скровиште жита. Изненађен, одједном примијети како иза апутовине провирује црнокоса главица његовог седмогодишњег синчића. Упути се право дјечаку, мора поразговарати с њим, неопрезни дјечак може некоме одати породичну тајну.

– Шта радиш ту? – упита благим гласом дјечака.

Драган обори главу, не рече ништа, осјећао је кривицу, учинио је нешто недопуштено.

– Знадеш ли да је то тајна? Не смијеш је никоме одати!

– настави Петар. – Нико не смије знати за њу.

– Ни Деса? – упита дјечак и погледа оца.

– Ни Деса! – рече отац. Гледао је дјечака тврдим погледом равно у очи.

Дјечак осјети да се од њега тражи савршено чување тајне, да отац у њега жели имати неограничено повјерење. Одлучи да ће он то повјерење сасвим оправдати, нико од њега неће ништа сазнати о сакривеном житу. Схватао је колико је то важно. Чувањем тајне он ће показати како је већ одрастао, могу му се повјерити важни задаци.

После успеха који је постигао с романом *Генијални пас Сити*, Ђуро Маричић је написао и спремио за објављивање Крајишку *трилогију. Суштина поетике* ће у наставцима објавити први роман из те трилогије – *Дјечак са сунчаних брда*. Хвала аутору на поверењу.

О песнику и поезији

Пише: проф. др Слађана Миленковић

Поетска исходишта и трагања Тодора Бјелкића

Срем, као прави расадник српске уметности, изнедрио је много врхунских песника, писаца и других културних посленика. Међу врхунским песницима, ствараоцима уметницима који се користе речима је свакако Тодор Бјелкић. У књижевним круговима он је пре свега познат као писац за децу и као такав заступљен је у готово свим значајнијим српским антологијама и зборницама. Ствара више од 40 година и до сада је објавио мноштво збирки поезије за децу, више радио-драма које су извођене на радију, више збирки поезије за одрасле, а новинским текстовима се не зна ни број.

Анализом књижевног стваралаштва Тодора Бјелкића до сада су се бавили: проф. др Воја Марјановић, проф. др Драгутин Огњановић, Љубомир Ћорић, Драгорад Драгичевић, Недељко Терзић, мр Лука Хајдуковић, Бранко Пражић, Ласло Блашковић Старији и Млађи, Перо Зубац, Душко Трифуновић, Драган Лукић, проф. др Тихомир Петровић, Ненад Грујичић, више аутора на албанском језику, Раде Обреновић и многи други.

Тодор Бјелкић је за свој рад добио велики број књижевних награда, међу којима се издавају, почевши од

оних у струци, новинарских: све три награде *Истина*, *Светозар Тоза Марковић*, Награда *Лаза Костић* за новинску причу поводом стодвадесетогодишњице УНС-а, Награда *Светозар Милетић*, Награда *Јаша Томић* итд., а што се поезије тиче, ту су награде и признања из целе бивше СФРЈ. Ево, само неколико: Повеља за допринос дечјој књижевности, *Весела свеска*, Сарајево; Књижевна награда *Стражилово*, Ириг-Нови Сад; Првоуведена прва награда Фестивала песника за децу "Булка", Црвенка; Повеља Змајевих дечјих игара за дечје стваралаштво (1982), Нови Сад; Прва награда за поезију у Сокоцу; Повеља за развој дечјег стваралаштва у Цељу, Словенија; Награда *Цар Урош* Књижевне задруге "Другари", Јазак, и многе друге.

Појава прве збирке песама Тодора Бјелкића, 1973. године *Пишем ти песму* (издавач Дом омладине Зајечар) може се сматрати изузетним догађајем, јер је реч о збирци која иде у ред најбољих, највреднијих поетских остварења, која су настала у тадашњој Југославији. Он је одмах, појавом своје прве збирке ушао у ред најзначајних песника у Сарајеву. *Пишем ти песму* значајна је и по томе што је први пут у дотадашњој југословенској књижевности за најмлађе Т. Бјелкић увео и - баладу. То је до тада било непојамно, пошто се све сводило на имитирање Радовића, Ршумовића и других. Иначе, *Пишем ти песму* је већ 1976. године уведена у редован наставни програм Филолошког факултета у Сарајеву, у оквиру Историје књижевности за дјецу БиХ, коју је осмислио, приредио и као такву применио проф. др Мурис Идризовић.

Књигама поезије Бјелкић је наговештавао писца који доноси у нашу литературу горштакчи менталитет „тема и мотива“ и, опет, „фрушкогорски“, питомији и сензибилнији, својствен песницима који мењају завичај, али се у њему прилагођавају на начин како налаже законитост живљења.

Заједно са Мошом Одаловићем, Драганом Радуловићем, Шимом Ешићем и Ивицом Вањом Рорићем објавио је петокњижје под називом *Другари* 1982. године у Сарајеву. Ову збирку песама приредио је књижевник Љубивоје Ршумовић. Тада је речено да су је написали млађи југословенски песници, петорица другара из живота и поезије. Та књига садржи „милион тона тишине“ и „сан о доброту“. Поред тога аутор је збирки песама *Азбучни воз* (Нолит, Београд, 1999. и касније више издања), *Птице за мој кавез*, *Маслачак у бетону*, *Даровница*, *Крилатице и људи* као и књига прозе *Ветрови траже брата*, *Зашто пси на месец лају*, збирке новинарских текстова *Живот уз длаку* и неколико значајних радио игара *Тајна плавих брегова*, *Ветровите приче*, *Зашто падају звезде* и друге. Радио-драме су објављене на српском, хрватском, немачком и мађарском језику. *Тајна плавих брегова* освојила је прву награду за радио-игру Радио Загреба и као таква преведена на немачки језик, а на тим просторима (релација Хрватска - Немачка) изводила се све до појаве ратова на овим просторима. Радио-игре *Мутави медвед*, *Патуљак Славуј* и друге, извођене су, како на Радио Загребу, тако и на Радио Сарајеву, Радио Скопљу и Радио Новом Саду. Превођен је на неколико светских језика, као и на све језике земаља у окружењу.

Тодор Бјелкић у свакој књизи увек на нов начин предочава стварност и прича нове приче. У збирци приповедака ***Ветрови траже брата***, намењеној млађој читалачкој публици специфичним изразом прича детету читаоцу о могућност за игру.

Писац се кроз 25 прича игра са кћерком Теодором и сином Луком, али и са ветровима, персонификујући их у авантуристе који трагају за изгубљеним братом. Садржај збирке приповедака је шаљив, али и озбиљан што указује на вишесмисленост обраћања аутора деци: од уважавања

до шале, смеха и игре са дететом. Из става овог писца произилази начин његовог прихватања света детињства. Све што преузима као иницијатор, причалац или саучесник у грађењу садржаја засновано је на равноправној и од одраслих независној улози детета и умет-ника, првенствено на уважавању дечјег света. Његова топла љубав према деци прожета је поверењем у дечје моћи, разумевањем маштовитог и богатог дечјег царства и уживањем у откривању његових необичности. Свет ветрова који обилазе свет у потрази за братом, упадају у разне смешне ситуације, сусрећу се са животињама и биљкама, саздан је од емоција и ираци-оналних елемената уз игру, смех, виц, ругалицу, тепа-лицу, шалу итд.

Непосредна веза са стварношћу јесте ратни оквир, а приче се причају да би се побегло од реалности и заварала смрт, као што је то чинила Шехерезада. Лепота приповедања очарава и страх који нестаје. Метафоричност и симболичност ових приповедака су свеже и богате и пружају широке могућности размаху маште и осећаја, омогућују слободне закључке, а у своме неодгонетнутом подтексту носе игру и хумор.

Књижевно дело Тодора Бјелкића отвара и увек комплексно питање конзервативизма и традиције данас. Познато је да читава западна култура почива на античким темељима, али треба разликовати онај учмали конзервативизам и здрави, витални, стваралачки и еманаципован конзервативизам чија је основа религијска и сакрална. Управо тај еманципаторски конзервативизам проналазимо у Бјелкићевим делима јер је он традицију разумео на онај начин на који је поимао и велики, веродостојни бранилац европске традиције, Езра Паунд, дакле, као лепоту коју чувамо, а не као ланац за окивање.

Песник Анри Мишо говорио је да постоје они најређи уметници који су кадри да из себе изнедре свилу. Такав

уметник код кога све преосвештава дух финесе и истанчаности јесте и Тодор Бјелкић. Он је уметник који увек уводи иновације и помера границе српске књижевности за децу. *Азбучни воз* је прави подвиг где су у причама све речи на исто слово почеле, упознајући децу на тај начин са азбуком. Увек далеко од излишног експериментисања и позиције авангардизма, овај уметник је волтеровски посвећено обрађивао свој властити врт радо примајући у њега бројне читаоце, генерације и генерације.

У његовим песмама има нечег од топлости и озарења српског романтизма, при чему сентимент који овај уметник сугерише, подразумева враћање поетици малих ствари, те једном свету чедном, присном и ушушканом. Он је аутентичан *poeta minor*, песник интимиста, песник малих ствари. Његов свет је свет интимног круга и унутарњег ока. Само они најпоштенији уметници одабирају мотив по мери своје осетљивости, свог амбијента и осећања простора и времена. Овај поетски свет настао је из поштења према унутрашњој нужности. У његовим стиховима налази се нешто од оне Новалисове тежње да се свет изнова романтизује. Песнику је било стало до лепог, а како то одређује Плотин лепо је "цветање бића". Бјелкићеве песме нас поново враћају архетипским указањима, визуелним пресећањима и дионизијској радости певања.

Иза песничких слика овог уметника стоји једно дубоко смислено устројство. У једном деконцентрисаном времену у коме, речено језиком поезије Виљем Батлера Јејтса "ствари се руше, центар не држи више, анархија је провалила светом", Бјелкић се залаже за идеале старог реда и промишљености. Окупљене на једном месту, све његове књиге стилски и естетски целовите, заобљене су у једну антологијску промоцију која нам пружа уосећавање **са поетским светом** Тодора Бјелкића које зрачи у правцу нашег срца.

Три песме | Марко Мозетић

ТОК ЖИВОТА

изгубио сам компас негде
између два написана поглавља
где леже абортиране идеје
неиспричане приче
које никада неће
(уместо првог плача)
изговорити свој наслов
свој пут и смисао

а пронашао сам компас негде
између твоје две кључне кости
где лежи сребрна огрлица
и стварност недосањана
која никада неће
(уместо сувишног украса)
постати испричана прича
мог пута и смисла

БРОД У НЕПОВРАТНОЈ БОЦИ

долази јесен
твојој кожи
бледи сећање
на лето

долази јесен
твоја стопала

нежно сањају
песак

долази јесен
твоје очи
узалуд чезну
за плавом

долази јесен
твоје лето
у неповратној боци
је брод

* * *

тренутак који не чекам
биће дуг као минут ћутања
биће слојевит као драме
Милене Марковић
и неповратан као сенилност

тренутак који не чекам
биће тих као чамац на весла
биће мелодичан као
Владислав Петковић Дис
и разигран као ум детета

тренутак који не чекам
биће искрен као сјај у оку

тренутак који не чекам
доћи ће

Осврт

Пише: Невена Лишанин

ЕГЗИЛ У СРЦЕ

Црњански – човек рата, писац авангарде, мислилац егзила. Ако би се тражила дефиниција великог српског писца, била би започета овим речима. Од самог почетка свог стваралаштва, Милош Црњански оставио је утисак песника који одступа од стандардне форме стиха и који се не води уобичајеном римом. Већ са својих петнаест година објављује прву песму Судба, којом скреће пажњу на себе, што га је и навело да настави са књижевним радом.

У духу авангарде и модернизма, писао је Црњански све што му је лежало на души, а да није желео бити само још један од писаца ратне тематике, показао је својом љубавном поезијом. Уз Дучића, Шантића, Лазу Костића и друге, спада у главне представнике љубавне поезије код нас. Тежња да прикаже жену у свој њеној лепоти, чини га једним од најчитанијих писаца ових простора. Не штедећи речи, писац се користи најтананијим стиховима, додајући притом својим осећањима мотиве из природе:

*Већ први пут место да слушах
у зору како се топиш као снег,*

*ја јурнух у шуму где упада брег,
и гране што покрајом јецају
као моја душа.*

Способност да несваки-
дашњим даром пренесе своје
мисли, омогућавало му је да себи
приближи читалачку публику. Да
би у томе успео, Црњански је при
сваком испуњавању празних редова
морао да загледа у своје срце – да
емигрира у себе. Међутим, то није
био једини пишећег егзил. Други
светски рат и године након њега,
Црњански проводи у Лондону. Писац
се ипак није дао поколебати, те
интезивно наставља свој рад.
Брутална искреност човека
опчињеног појмом жене, прожима готово сваки његов
стих. Поезију употпуњује дивљењу женом као таквом, те му
песме добијају обрису ода:

*Ал чим се заљубиш...
чланци твоји и груди малене
и колена тврда ко круне од сребра,
и бледе усне што брзо зарумене,
и сјајна лака ребра
чине те маркизом...*

А ко је била та маркиза, питале су се девојке из
пишећег окружења. Желећи да управо њима посвети своје
стихове, често су га обасипале пажњом, а Црњански је своју
пажњу поклатио њој – Види Ружић, једној од најлепших
жена Београда. Да је до краја свог живота био окружен

њеном пожртвованошћу, несебичношћу, а пре свега љубављу, доказује и то што су му на самрти последње речи биле: „Воде“ и „Видо“. Колико је Вида Црњанског волела, показала је десет месеци након његове смрти, када је умрла са његовим стиховима на узглављу: А кад ми се глас, и очи, и дах упокоје,/ Ти ћеш ме узети на крило своје.

Молио је песник своју драгу да му не долази када је зове, слутио је да јој се више не може сетити имена, био му је смешан њен охоли поглед. Није желео Црњански славу, нити је жудео за неким нарочитим признањем. Желим да оставим за собом/ моје тужне мисли/ у очима ти бистрим, невеселим. То је оно што је Црњански заиста желео – да се диви очима једне жене и да њима посвети своје песме. Иако се писац обраћа својој драгој последњи пут, читаоци ће и даље посматрати његове стихове као први пут – са истим усхићењем и жаром којим их је Црњански и писао.

ПОРТРЕ

Душа ти је раскидана, чиста, болна,
бледа као лица руских нихилисткиња.
Поглед ти је горак и свет, ко у мадона,
у капелама где кандило једва тиња.

Озбиљна си и тужна и поштена.
Кад тио свираш Бетовена
чело ти је пуно тешких бора,
као да си мушко, што се свуд потуцо,
са Христом, Мефистом и са Дон Хуаном,
у животу веселом и тужно насмејаном.
Као просјак са барикада пуцо,
и ко Цезар долазио са мора.

Ал чим се заљубиш...
чланци твоји и груди малене
и колена тврда ко круне од сребра,
и бледе усне што брзо зарумене,
и сјајна лака ребра
чине те маркизом...

У страсти очију плавих,
и жилица јако љубичастих,
и груди ко цветови што вену,
цветови бели први...

Маркизом, што бледа од уживања
безбожна, иронична кад се зора јави
одлази испод грана.
И оставља драгану за успомену
две три капи љубичасте крви.

Представљамо нову књигу

Бећарсти сремачки (р)епиграми | Ђура Шефер Сремац

Јасмина Вукмановић **ЕПИГРАМИ У НОВО РУХО ОДЕВЕНИ**

(Бећарац – црно-бела књига живота)

*Ђура Шефер – то је лола стара
неке нове епиграме ствара.
Одене их у рухо бећарца,
једини је и нема такмаца.
(Ј. Вукмановић)*

Већи број књижевника, у данашње време, бави се писањем епиграма. Један од њих је и Румљанин Ђура Шефер Сремац.

Он је дошао на изванредну идеју да епиграме пише у форми бећарца и по томе је јединствен. У овој књизи изнедрио је на стотине сремачких (р)епиграма; бећарстих – јер су писани у духу и форми бећарца, сремачких – пошто су стварани из пера једног правог Сремца. Кованица (р)епиграма, коју је створио сам писац, значи да у пренесеном смислу епиграма има реп попут пса, али не оног који тај реп страшљиво подмија, него пса који њиме поносно маше, а спреман је и да угризе, што је и карактеристика ове сатиричне форме.

Младен Лесковац, књижевни критичар, у својој антологији Бећарац пише: „Бећарац је наша најкраћа народна песма... Сиromашан је, краткодах и шкрт дистих, а по правилу само и искључиво то.“

Проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, у својој рецензији за збирку бећараца Ала смо се састали

бећари (ауторке ових редова – Јасмине Вукмановић), наводи да је „бећарац својим обликом кратак, понекад површан, али жив и упечатљив“.

Иако је бећарац лирска народна песма, он је испеван у епском народном десетерцу што је карактеристика епских народних песама.

Миодраг Кујунџић, у својој књизи Песник у кожи медведа и други новински чланци, наводи да је бећарац „један од најсавршенијих облика поезије уопште...“, „... јер се с мало речи каже пуно и тачно“.

Ова народна песма, тематски богата, пева се свуда и на сваком месту: у кафани, на свадби, прелима, поселима, мобама, у кући, на салашу, винограду, авлији, на вашарима, о верским празницима, у колу, на игранкама, код букара и љуљашки... Бећарац је песма младости, песма сеоска и сељачка, песма равнице, шорова и салаша, песма ноћи. То је песма распусна, раскалашна, пуна наглих обрта, зачикавања, задиркивања, надмудривања, прикривених значења, подразумевања, двосмислица, често ласцивна, пуна еротског набоја, понекад и сурова и брутална, пркосна, обесна, шеретска, весела, лепршава, љубавна, искрена, једном речју – оригинална.

Настајала је тако што је народ њоме изражавао свој бунт, немирење са моралним и другим стегима које му је друштво наметало.

Др Ана Матовић у својој књизи Бећарац у Војводини наводи да је бећарац „посебан феномен народне културе... Он позива на дружење и помоћу њега комуницирају чланови (одређене) друштвене заједнице.“

Бећарац се пева: у Лици, на Кордуну, у деловима Босне и Херцеговине, Далмације, у Славонији, Барањи, деловима Румуније и Мађарске, у Банату, Бачкој и Срему. Он нема стварних граница. Како се народ кретао, тако га је преносио. Бећарац се стално обнавља, настаје јер одражава живот

којим су живели наши преци и живот који ми живимо. Његова улога је „да повеже претке и потомке“ (Видосава Томић, писац).

Слободно можемо рећи, такви су и (р)епиграми Ђуре Шефера Сремца: увек актуелни, одражавају нашу стварност и зато ће бити дуговечни.

„Не зна се поуздано када је бећарац настао. Чињеница је да он има корене код више словенских народа“ (Стеван Бугарски, књижевник, публициста и критичар из Темишвара). Није познато да ли настао као самостална творевина или се постепено издвајао из лирских песама њему сличног духа и карактера.

Велики Вук Стефановић Караџић је бећарце бележио некако успут. Забележио је врло мало ових дистиха. Можда ову минијатурну творевину није сматрао релевантном за свој посао, јер она се својим темама, језиком и неким новим духом који носи у себи није уклапала у систем његове народне песме. Она је одударала од свега онога што је до тада Вук сакупио.

Познати критичар Младен Лесковац у својој антологији Бећарац и Ненад Грујичић у Ојкачи наводе податке ко је све и када забележио бећарце.

У Ерлангенском рукопису, који је настао између 1716. и 1733. године, постоје дистиси који, истргнути из ткива песме, подсећају на бећарац:

*Боље драгу љубит на камену,
нег недрагу на лаку душеку.*

У Сеобама Милоша Црњанског српски војници, расцијани, 1752. године, певали су бећарац:

*Темишваре, ни село ни граде,
већем један покрај баре смраде.*

Бећарце су забележили и у својим збиркама објавили: Јован Мушкатиновић, свештеник Петар Буњанин, Давидовић, Берић, Вићентије Драгутиновић, Николај Беговић, Петар Вукичевић, Стеван Бошковић и др.

Вук Караџић, у свом Рјечнику из 1852. године, наводи бачванске пјесме, које су, без сумње, били бећарци.

Према расположивим подацима долази се до закључка да је бећарац настао у 18. веку.

Проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић наводи да је бећарац као усмено-поетска форма једна од последњих које још трају, стварају се и преносе. Она такође истиче да је он „наставио да живи и траје и, попут пркоса, оног ситног разнобојног цвећа које буја и расте незаливено и гажено између дворишних цигала, он преживљава до данас. Мало се чува и преноси, а помало изнова и рађа.“ (Из рецензије за књиге Јасмине Вукмановић – Нема лепше песме од бећарца и Ала смо се састали бећари).

Познато је да клетве и пословице могу да буду написане и у форми бећарца. Песник Ђура Шефер Сремац је доказао да и епиграм може да буде чист бећарац, што је немерљив допринос нашој књижевности. Овај свестрани књижевник, добитник већег броја значајних признања за свој рад на пољу књижевности, има изванредан осећај за ритам, као и за риму. Он носи бећарац у својим генима и зато зналачки, вешто, с посебном лакоћом, без неког великог напора ствара такве (р)епиграме (како објашњава песник – епиграме са дигнутим репом!). Форма десетерца даје могућност да се епиграм пева, било уз музичку пратњу или без ње.

Као што су мотиви у бећарцима веома различити, тако Шефер у својим (р)епиграмима обрађује најразноврсније теме из живота стављајући посебан акценат на психолошки портрет сремачког паора, како прошлости тако и садашњости. При томе се ослања на традицију средине из

које је поникао (Срем), те користи доста старинских, архаичних израза и речи желећи да сачува од заборава језик којим су говорили његови преци. Ту су своје место нашли многи ликови и појмови његовог епиграмског мозаика: лола, дика, ајгир, паор, парлог, биртија... Исто тако, због актуелности које епиграм мора да прати, има и нових и кованица и израза, као што су: бела куга, барбика, компјутер, стечај, кул, бренд, катаклизма...

Стварајући (р)епиграм, књижевник је уложио велики стваралачки труд, ентузијазам, пуно енергије и времена да пропрати и забележи све оно што се дешава у нама и око нас. Његова реч је бритка као сабља, пече као жаока осе, шаље упечатљиву поруку и што је најважније – увек тежи да говори истину.

У својим бећарастим сремачким (р)епиграмима Ђура Шефер изражава критичарски однос према разним друштвеним појавама. Он пише о особинама појединаца, који чине друштвену заједницу, о политици, економици, социјалним проблемима, моралу, стању у просвети, чињеници да је велики број становника Србије неписмен данас, у ХХИ веку. Сатиричар пева о породичним односима (нарочито на релацији: свекрва – снаха), љубави (духовито-сатиричним мушко-женским односима), претећој „белој куги“, помодарству, пороцима (алкохолу, коцки), прељуби, нарави Сремаца, нашем путу у Европу (који је крајње неизван), о предностима и недостацима живота на селу и у граду...

Због велике храбрости аутора да једну књижевну форму каква је епиграм заодене у рухо друге књижевне форме – бећарца, и аутентичности његовог хумористичко-сатиричарско дела, читаоцима топло препоручујем Бећарсте сремачке (р)епиграме, веома занимљиву и поучну књигу.

(Извод из рецензије)

ОДА САТИРИ

Кад се скупи књижевна братија
пером бритким неправде разбија.

Сатирикус вешто чуда ствара
дворском лудом прави краља, цара.

Никад нису краве му на броју
политичке бундеве по кроју.

За магарце, бикове не мари
навик'о је да им благодари.

У стиху им поје (р)епиграме
без репа их изводи – из таме.

Нађе се ту и песма у рими
сатирикус њом (не)правду снимии.

Када хоће душу да излечи
стихом звечи – све сатира јечи!

За мелем му виц и шала служи
с комедијом воли да се дружи.

Хумористичка је слатко-горка прича
кад привреду шиба и – велича!?

Та се рага ни бича не плаши
кад Дон Кихот с копљем на њој јаши.

Вија витез облаке незнане
ветрењаче – дивове без мане.

Сатиром се тако писци сладе
музе зову да им славу граде.

ШКОЛЕ ЖДЕРЕ ЦРНА „БЕЛА КУГА“

Школе ждере црна „бела куга“ –
откуд онда просветарског дуга!?

Просвета нам запржила чорбу,
књиге скупе, имам сам’ за торбу.

Ој просвето, и богу си тешка,
плата ти се већ из раја смешка!

Отерајте „профе“ у пензију,
ал’ платите бар њину кирију (!?).

Све је мање ђака, студената
не залеже ни татина плата.

Где си, Вуче, куд то оде школа,
од магарца ми правимо – вола!?

У будућност пловимо на весла,
не помаже ту ни нови Тесла.

Од вредноће пуца нам наука
шуму знања крчи – лења рука.

Министарска туга је голема,
граде школе, а ђачића нема!

Аој Сремци, стале вам „фабрике“,
место деце правите – барбике!?

Критика

Романи о сликарима
*Рембрантов троугао, Девојка са бисерном минђушом,
Сунцокрети, Насликани пољубац*

Пише: Сања Живковић

Када се говори о романсираним биографијама сликара, често се помисли на Ирвинга Стоуна и на његов стваралачки опус. Међутим, постоје неколики мање познати аутори, од којих за ову прилику ваља издвојити четири који су се на различите начине бавили сликарима. У складу са тим у наредном тексту бавићемо се романима: *Рембрантов троугао, Девојка са бисерном минђушом, Сунцокрети* и *Насликани пољубац*. Сви они третирају одређени сегмент из живота познатих сликара, и то не било који, већ онај у којем је уз њих жена која их је инспирисала и која је имала одређену улогу у њиховом стваралштву.

Прво дело којим ћемо се бавити јесте *Рембрантов троугао*, Ђачинта Каруза, који стоји наспрам осталих у неколиким дистинкцијама, од којих ваља издвојити три. Наиме, исприповедан је у трећем лицу (приповедач је хетеродијагетички), док су остали исприповедани у првом из визуре жена (приповедач је хомодијагетички); у наслову је синтагма која нема везе са сликама, док остали у

насловима носе имена слика, које су заштитних знак уметника којим се роман бави; паралелно са причом о Рембранту тече прича са елементима трилера, која прати живот болничарке чија улога у његовом животу није занемарљива. Такође, овај роман интересантан је и по константној тријади: број три из наслова се пренео на његову структуру, те је подељен на три дела, од којих је сваки посвећен по једној жени које су обележиле Рембрантов лик и дело: Саскији, Хертији и Хендрији. Иако је у првом плану Рембрантов емотивни живот, Карузо га не запоставља ни као уметника, те провлачи неколике приче о настанку његових појединих дела. Тако читалац бива уведен у тајне настанка Саскијиних портрета; сазнаје и ко се крије иза лика Саре која чека мужа прве брачне ноћи; чију пажњу је закупио централни лик композиције *Ноћна стража*, ко је био Др Тулп и у каквој је вези био са Рембрантовом породицом. Читаочева пажња се тако на интересантан начин усмерава на истраживање о поменутом уметнику.

Роман Трејси Шевалије *Девојка са бисерном минђушом* бави се холандским сликаром Вермером. Ауторка сагледава уметника очима музе, која је врло кратко била у животу познатог уметника, али опет довољно да захваљујући њој настане његово најчувеније дело. Наиме, судећи по књизи, девојка са слике је Герта, служавка, која је са Вермером остварила посебан однос, те ју је као такву увео у фамозни свет технике коју је користио приликом сликања, начинима сликања, а неретко је и она била та која му је сугерисала изимене на неколиким сликама, а једна од најбољих примера за то је слика Ван Рејвенове жене. Чтаоци се овде срећу и са појмом „камера опкура“, објашеним тако да буде разумљиво за широку читалачку публику. Све време прича о сликару је у сенци у односу на причу о Герти, чиме се показује да су и музе биле подједнако важне у животу уметника, као и да су све фацијалне експресије, погледи,

покрети у којима су приказане зависиле управо до тога колико су их уметници познавали, тј. колико су им били блиски.

Најкомплекснији од свих поменутих јесте роман Шерами Д. Бандрик *Сунцокрети*. Наиме, он је интересантан по више основа. Композиционо, аутор пре сваког поглавља наводи цитат, који је уједно и његов мото. Њихове наслове можемо поделити на две групе, при чему прву чине они који су називи слика, те та поглавља представљају малу историју настанка датих слика, а другу они који се односе на битне догађаје у животу Ван Гога. Посебно треба истаћи да је у овом делу пописан изузетно велики број слика поменутог аутора, што не чуди с обзиром на то да је ауторка романа по струци била историчар уметности. Интересантно је и то да је она од неколиких података о извесној жени лаког морала која се свега неколико пута појављује у контексту о Ван Гогу, реконструисала лик Рушел, која је уз Ван Гога остала до његове смрти. Шерами изузетно питко, пријемчиво, гради лик Ван Гога, који је непрестано растрзан између онога што јесте: уметник, чије се слике не продају и онога што би желео бити; између живота протестантског свештеника и раскалашног живота који је водио као сликар; између љубави према Рушел и кодекса који намеће породица; лик који стално хода по танкој граници лудила и генијалности, да би на крају превагнуло ово прво и нагнало га да одузме себи живот. Бандрикова нам помаже да сагледамо и боље упознамо ликове са његових портрета, али и места која су га инспирисала. Захваљујући томе сазнајемо зашто је имао тенденцију да слика велики број портрета жене, која љуља колевку, затим сунцокрете и житна поља. Последњи мотив се може довести у везу са његовим самоубиством, с обзиром на то да је међу житом и одузео себи живот. То даље отвара питање да ли је Ван Гог на својим сликама заправо исписао свој крај, као што су то неретко чинили писци у својим

делима? Такође, у роману се поставља и питање односа са Гогеном, као и моменат одсецања уха, тј. да ли је то било самоповређивање због љубоморе или је у питању нешто сасвим друго. На послетку, треба рећи да је ауторка исплела причу чврсто саткану од фикције и чињеница, смештајући је у дати историсјки оквир, тако да сваки читалац добије жељу да подробније одгонетне све тајне у вези са животом и радом Ван Гога.

Последња, али не мање важна књига је *Насликани пољубац*, Елизабет Хики, богатија приказима историјских прилика у којима је уметник живео и радио. Наиме, по начину на који су третирани Климт и Емили Флеге, као и њихов однос и уклапање у тадашње стање у уметности, можемо рећи да се овај роман у највећој мери поклапа са историјским чињеницама. Интерсантан је и композиционо, јер нас ауторка води кроз два времена. Једно је оно из ког Емили приповеда, а друго је оно о коме приповеда. Такође, постоје и поглавља која су кратка историја настанка појединих дела, која би могла фигурирати потпуно засебно. Оно што се осећа више него у осталим делима јесте Емилина самосталност. Она није била само муза, већ је и сама била једна врста уметника и као таква стала раме уз раме са Климтом. Хикијева нам га је дочарала као сликара, али и као заљубљеног мушкарца који се не стиди да покаже да му је истински стало до некога; затим као приврженог брата, али и као човека који не жели да довршава туђе радове. Упознајемо га и као део једног друштва, као неког ко је био Сецесије, а затим иступио из исте. Другим речима, Хикин поглед сеже много даље од приказа једног уметника. Она вешто приповеда историју једног времена, али и о положају уметника и судбини дела после његове смрти. Такође, откривају нам се детаљи настанка неких његових слика, од који је најинтерсантнија *Пољубац*. У вези са њом подцртава се да је Климтова првобитна идеја била да наслика себе и

Емили у том положају, али је касније то променио и одлучио да мушкарца на слици промени. По завршетку књиге, читалац не добија жељу да се детаљније позабави само Климтом, већ и животом и делом Емили Флеге, те бисмо слободно могли рећи да ово није само роман о Густаву Климту, већ и о оној која га је равноправно пратила, о Емили Флеге.

Из свега наведеног можемо закључити да су поменути романи конципирани тако да наведу читаоца да открије границу између фикције и реалности, између онога што се догодило и онога што се слуту или је замишљено. Такође, у њима се ставља акценат на улогу жене не само као музе, која је својом посебношћу „изазвала“ уметника на стварање, већ на ону која му је и ослонац и са њим може стати раме уз раме.

Јоханес Вермер - Девеојка с бисерном минђушом

Приче из заумља

ГОСПОЋИЦА КСЕНИЈА

*Држим те крај срца,
нек те греје
моја крв!
(Јовић)*

Догађај је кад се неко боји да га не однесе ветар. Али, не трчите пред руду! Кад се бабица Мила појавила на вратима спаваће собе, газда Веља је отворио уста, спреман да поздрави наследника и одмах, ту, испред куће, испразни тешку кубуру. Варошани воле мушке наследнике.

– Прелепа госпођица! Као бомбоница је, свилена! – громко је објавила бабица, затворених очију, топећи у устима замишљен ратлук. Али кубуре се не празне на госпођице...

Ксенија је, после, порасла, а варош се смањила. Ипак, имала је довољно места да игра школице, циглицом из опала амама, оног на ивици парка, а преко пута Хотела „Јевропа“. Једног дана, док је као Андрићева Аска, дугонога као срна, носа бабураста и с флекуцама као од трња, скакутала, папучица и циглица се не споразумеше, Ксенија посрну и сломи чашицу на белом колону. Лепо осети како нешто прво чујно пуче па зазврја као зидни махагони сат у тетиној соби, онда, кад се покварио. (Тета се попела на столицу, села са сатом у Дуцин фијакер, одвезла се у Алексинач. Тета се вратила. Не плачи, рекла је, морала сам мајстору. Задржала сам се, мајстор је поправљао реку Моравицу!).

Нога боли, тете, још, нема, бар да може да устане.

Наиђе Фабин, матичар.

– Не плачите, госпођице! Иха, шта сам ја колена разбио. Хоп!

Тета се, после, годинама љутила што ју је матичар покрио црвеним ћебетом, требало је оним памучним, с белим „коцкама”, што мирише на креч. И кад су то црвено-бело ћебе, пошто се увелико похабало, великодушно поклонили Циганки Магди, тета се још увек љутила... љут!... љут!... Лепо се чуло, на даљину.

Ксенија се, после, задевојчила. Момци су, на корзоу, од Општине до „Српског краља” викали за њом: „Госпођице”, а кад би се окренула, продужили би да певају: „из Тексаса, хоћемо ли таламбаза?!” – песму која је тад оштро улазила у моду.

Отац је прво продао воскарску радњу, па је, онда, умро. Остале су она и тета. Не плачи, рекла је стара тета, шта нам се може више десити?! Све што дође, може бити само боље, не плачи, тета се, затим, шлогирала.

Изгорела је шума. Нагорео је Хотел „Сокоград”, варнице су летеле, чак, до Хотела „Јевропе”. Река је променила корито, померила се према Ртњу, ослободила десно крило за Сокобањско море. Птице су почеле заобилазити наше крајеве, праве птице, а почеле су да долећу чудне птице с два репа, сачувајбоже!

Госпођица је, најзад, постала седа. Седела је крај тетине постеље и читала јој течина писма из Беча. Тамо је теча учио музику. Анданте. Корона. Апасионата. Фуга. Виваче. Крешендо. Тад је већ увелико радила као чиновница у архиви, хај! Кад је то, икад, било! и хтела је да тета оздрави. Лудирала се, смејала се (тету да насмеје) „течком бечи”, па, онда, оном, што је тету нарочито развеселавало, да је теча „становао у Штраусу, носио одело на штресе и свирао у штрафту”! Једном се тета толико засмеја да се и одшлогира! Једноставно, кошчица која јој је била запела у грлу, излетела је напоље. Фију, шчи!

– Моја госпођице, ја оздравих! – рекла је стара тета, нимало не заплићући језиком, а цео барен кромпир слисти за ручак и искапи напрстак вина. И увек то – госпођице, госпођице. Читавог живота.

– Добар дан, госпођице Ксенија! Нешто сте поранили!

– О, госпођице Ксенија, нешто смо окаснили!

– Свратите у архиву, испод степеништа, нек вам акт заведе госпођица.

– Протокол води госпођица Ксенија.

Кад је тета, у најбољем здрављу, умрла, сви су, госпођици, у вароши, прилазили.

– Жао нам је, госпођице Ксенија...

– Примите, госпођице...

А неки нису ни толико. Рекли би, само: госпођице, гђице!

Зима, у нагорелој пећи пуцкетају стара акта, у архиви топло, у вароши снег, госпођица Ксенија седи на излизаном чојаном јастуку, подне, негде, у вароши, мукло пада нека даска, заведено под бројем... номер, дне, шкрипе два пута споредна затворска врата, смењује се затворски чувар, па опет ништа, само се чује како напољу веје и веје снег док затвореници, у хору, пригушено певају, она мало пише, мало дрема, јединица је као брег, нула, два размалкнута полумесеца, пијани Цоле пева „Седамдесет и два дана“, после ће свратити у библиотеку да промени књигу за читање, дани споро пролазе, тек је уторак, истругане пете зебу, смола сврби у увету.

Одједном, госпођица Ксенија лепо виде како неко протури испод врата плав коверат! Устане, узме га. Чврстим рукописом њено име и презиме. Чита. Не верује. Ко то збија шалу? Зар тако, испод врата? Отвори писмо. Без потписа. Ипак чита:

Љубљена Деве,

Кад срцем заигра топло лето, у зиму, тад свуд, око нас је лед, ја мислим на Тебе, моја Дево, срећан сам што имам цвет. И ветри, хладни, кад покосе витице, смеђе, снова, лажних, желећи Тебе, Госпођице, ја, срећан, јесам што мој је свет. И кад се наша срца споје у мај, у сјајан загрљај, алејама љубави што заљубљене воде, ја бићу, Госпођице, срећан, знај.

Твој Ромео.

Госпођица Ксенија обриса изненадну сузу. Сладак бол, заигра јој испод груди. Као да јој неко посипа срце ружиним шећером. Класична љубав захтева класичну причу. Па опет настави да чита љубавно писмо анонимног Ромеа. Љубљена Дево... Па опет... Па испочетка... Па наново... Па још једаред... Да ко броји, била би...

– Госпођице Ксенија! Госпођице! Побогу! Говорим вам већ пола сата! – викао је изнад њене главе Станислав Сп. Масација, из катастра. – Дајте ми предмет број...

Два дана касније уђе у архиву Џафер.

– Госпођице Ксенија, зове вас Г. Г.

Стала је пред њега.

– Госпођице Ксенија, имам једно писмо за вас, помешало ми се у мојој пошти – рече Г.Г., а она поцрвене.

Кад се, као миш, врати у архиву, тихо навуче масну резу на тешка врата. Убади свежањ пожутелих старих аката у пећ, у „краљицу пећи”, купљену у Пећи, а допремљену из Шапца, прво бродом, па возом, па аутобусом. Отвори писмо.

– Он, ко би други! – рече, нарочито гласно, па у себи, па још једном, баш гласно.

Мила Дево,

Што год је више тужних дана, без тебе, Госпођице, Сунца, тог, све више патим што си сама, што не пригрлиш на груд Ромеа свог... И у судњи дан, на смак целог света, кад, знаће се, тачно, ко прав је, а ко крив, ми, шетаћемо, загрљени, љубљена Дево, у вечну вечност где Амор је жив. Нећемо знати, тад, за трулеж овог света где све пролази уз брз крет,

живећемо, срећни, између планета, поштована Госпођице, писаћу опет!

Свагда твој Ромео.

Онда су они разбили прозор. И гађали је кроз решетке тешким грудвама да виде хоће ли се померити.

– Јесте ли живи, госпођице?

– Госпођице, шта се с вама дешава?

– Зашто се закључавате, госпођице Ксенија?

– Тако вам Бога, померите се!

– Ох, већ смо помислили да сте прошли као ваша тета!

Сатима је, могла, да седи крај прозора, у оној соби што гледа право према планини Р. и да размишља, дубоко. У фотељи и заспи. Хр... хр... и готово. Пробуди се, усред ноћи, планина Р. се не види због мрака, чује зимске петле како поју, једва чека да сване, да опет, можда, добије писмо.

И доби га, ДОБИ. Морала је, лично, по вејавици (а умеју да буду страшне вејавице у С.) да оде у пошту. Стигло је на пост ресторат. Штамбиљ, варошки.

Бајна Дево,

И јесен стиже, гле, маглен вео...

Ту госпођица Ксенија застаде. Откуд јесен кад је сад зима? Боже, све је помешао! Дешава се, то, заљубљенима!

...Маглен вео од наших дана ствара белу таму...

Како је то дивно рекао! Он мора да је песник! Нико други, него песник!

...Ја те желим, Дево, предивну и саму, да поделимо скупа један живот цео. Ал' Тебе нема, вај, и у тренут овај, док иштем Твог мајског лица сјај, кроз моје срдце тече мутна Сена.

Госпођица Ксенија се намршти. Сена? СЕНА! Лепо се наљути. Сена?! Образи јој букнуше. Каква Сена кад треба река М.! Пође у библиотеку. Узе књигу. Врати се. Убаци у "кљун" кнедлу, кашику слатке презле и попи шољицу компота од сувих шљива. Отвори и поче да чита. Ох, какав је,

то, ударац био! Какав страхан удар! Та књига, књига коју је она управо читала... из те књиге... из ње је... њен Ромео... преписивао она писма! Пре-пи-си-ва-о... ао... оооооо... Јао!

Паде госпођица Ксенија у фотељу. Фотеља се заљуља па се и преврну а с њом и сама госпођица се простре по шареном тетином ћилиму. Формално ћирилско слово Ж. Најзад, паде госпођица Ксенија и у постељу. Читава варош сазнаде за њену болест. Дознадоше, варошани и за писма. Почеше је обилазити, доносити понуде. Ко крушку, ко дуњу, понеко и теглу с туршијом, венац сувих паприка или главицу белог лука. По васцели дан, варошани су, парадно обучени, тихим, смерним ходом, газили надалеко чувен пироћански тетин ћилим, сажаљевали госпођицу, питали се, забринуте, ко би могао поправити настало ужасно стање у које је ова добра душа запала без имало кривице а, само, у пустој жељи да буде вољена, бар, један једини пут у животу.

Свакако, решење загонетке, држао је, ко би други, него Ромео!

Дође и пролеће, процветаше брескве и кајсије, али од Ромеоа и његове љубави ни трага ни гласа. Зује радосне пчелице око плавих, белих и румених цветова. Варошки голубови кокошари изводе младе и уче их да летуцају око кровова Општине, али не иде, голупчићи су тешки јер су прегојени па често лупају грудима о варошку калдрму. Мала деца у даљини пуштају змаја. Река М. тече. Пауци, домаћи, морају, даноноћно да плету свиленасте и сјајне као сребро нити јер их пролећни лахор односи у неповрат и слаже у нечији дубок џеп. Све се запослило, све је у брзом животном покрету и лудом замаху, само госпођица Ксенија једнако лежи на великом узглављу, не може ни чаја с лимуном, ни компота са шљивама, не може ништа, не може, богме, више, ни да живи.

Ноћу га сања! Крупног, озбиљног, с благим осмехом, с лептиром на рамену. Као, прилази јој и клечи на тетином

ћилиму, моли опроштај. Она, тад као тета, прискочи и тражи да се изују ципеле, путеви су расквашени.

– Блато је свуд око нас – каже тета.

Лептир. Па се пробуди. Свећа. Само празан тетин ћилим, прљав од многобројних стопа варошана. И опет петли. Седам петлова до јутра. Лептир с рамена одлети, па се пробуди. Јутром, црвен орах мукло бије у стакло прстима голе гране. Госпођица Ксенија тешко дише, плаши се да ветар не утрчи у собу. Шта би, онда? Како би се, јадница, одбранила? Тај ветар је веома снажан у пролеће. Он односи старе жене, кад зажели.

Умрла је крајем априла, двадесетпетог дана. Брзо. Као што су сви очекивали. Брзо је и сахранише. И заборавише, не спорије.

Варошани се, као на знак, листом окренуше новом лету и новим догађајима...

Неке чудне птице с два репа, летеле су изнад вароши и људи су их читав дан ловили широким мрежама. Једни су говорили да су те птице из Африке, други су се смејали говорећи да такве птице уопште ни не постоје. А месо су сви јели иако је било кисело и масно. После лета, птице отперјаше, а привуче се јесен, само је река, иста, текла, слап-по-слап. Мо-ра-ви-ца...

Једног дана, окупише се неки варошани на веранди, код генерала у пензији Тасића. Играли су карата и зобали грожђе с лозе која се спуштала и висила са свих страна око њихових угланцаних ћела. Главни главоња, па апотекар Јоковић, Тикица, Тома Сима, Станислав Сп. Масаџија, господин Ноле, неки Х. П., па носилац затворске униформе, најзад и неки путник на путу у Бугарску, с рибом у торби и тојагом. Играли су „дебеле свиње”. „Свиња” је, најчешће, испадао генерал.

Негде пред подне, сунце се, некако, изнад Јаниора, проби између облака и осветли стаклену веранду. Призор

беше као на позорници, а присутни као глумци. Сјајна светлост обасја играче да неки чак и болно зажмурише. Одједном, као да га је неко боцнуо, одоздо, генерал Тасић нагло поскочи и, без „пардона“, тресну своју сабљу на сто, ваздух затрепери, грожђе залепрша, чаше попадаше, Озрен одјекну, река хукну.

– Е, да вам откријем једну тајну – рече им – она писма госпођици Ксенији, писао сам, ја! Шта кажете, господо?! Зар нисам подлац? Е, па, сад. Никад није касно! Мало сте чекали, али, исплатило се! Важно је да се откриће не загуби и, подразумева се, семе не падне на погодно тле и други однесе незаслужену награду! Ја толико! Уосталом, господо, ту вам... У ствари, кад сам...

До вечери је тако причао. Сви су се смејали. Главни главоња лично уштину генерала за дебело месо назвавши га лопужом.

– Ти си већа лопужа од мене, већа! – биле су његове речи...

А мог ти генерала, још исте ноћи, удари једна „капљица“, посред темена, ни „а“ није рекао. Закопрца се на веранди, испод фењера, сабља га сама поклопи. Ту сабљу главни главоња запакова у коверат и остави да се кисели у архиви.

После су умирала други варошани. Умре и трговац Тома Сима, остаде, завидан низ година, затворена његова црвена радња. Пре смрти, зовне он главног главоњу. Рече да је он писао она писма госпођици Ксенији.

Г. Г. се, само, насмеја. Иронично. Ништа не рече. Ко је писао она писма? Ништа се не зна. Неки варошани су говорили да је све, то, с писмима, госпођица Ксенија сама измислила.

– Каква писма? – говорили су. – Све је то као оне птице с два репа, дакле.

Ипак, такве птице више никад нису летеле изнад вароши, ако је то уопште важно, већ оне старе, обичне, с

једним репом, с два батака, позади, које су се, на срећу, опет вратиле у варошки јеловник.

Велибор Мухић

ДЕЧАК И ГАЛЕБ

Изгубио је представу о времену, али је претпостављао да је негде око пет сати. Тек је почела јесен, дани су постали краћи и мрак би брзо пао на реку. Зато је гледао дубоку воду не би ли открио неки трзај, покрет који ће убрзо донети велики улов и велику радост његовим младим очима. Цео дан је хватао само ситне рибе, оне мале за које га нико неће похвалити. Напунио је канту сивкастим штапићима који су се праћали у намери да побегну, али чим би који и успео, одмах би га дочекао гладан кљун једног галеба. Стајао је поред стрпљивог дечака, мало би прошетао по камењу гледајући у шупљине и ситан песак, а онда би се враћао и завиривао у пуну канту. Чим би дечак чврсто зграбио штап, грчећи притом мишиће на рукама и лицу, галеб би му се ходом рањеника приближио и отварао жућкасти кљун. Некад би раширио широка бела крила и неспретно закорачио у воду коју су повремено секли налети јаког ветра. Крик који би испустио при удару таласа у његово лево крило одвратио би дечака од пецања, и он је тада по пар минута гледао у болом заробљене очи. Затим би се вратио пецању и својој жељи да коначно упеца неку већу рибу.

А ништа није обећавало остварење тог сна. Мале рибе су једна за другом насртале на његов штап, а свако жуборење воде је било праћено махањем галебових крила и подизањем беличасте главе ка небу. Чим би скинуо коју рибицу са удице, дечак би је добро осмотрио, као да тражи нешто необично и неочекивано на њој. Онда би са дубоким уздахом

погледао у птицу и пружио јој свој улов. Она је брзо и спретно хватала тај мали залогај, потом узимала пар гутљаја воде и враћала се чекању крај разочараног дечака.

Над мирном црвеном водом већ је светлуцао сумрак, а недовољно далеки град палио је своја светла. Крупне дечакове очи су упорно посматрале дубоко пространство, преливе од сунца које је обасјавало реку и увирало у камење што се белило на обали. Из рањеног галебовог крила би повремено процурила која кап крви, бистра и топла упалила би се под последњим жаром умирућег дана. Нада да ће већа риба изронити из дубина полако се гасила, опет ће се вратити кући са кофом пуном ситних, небитних рибица. Нико га неће похвалити за упорност и то што је целог дана седео на обали опијен жељом да постигне више од свега онога што је постигао до тад. Једном ће му узети штап и закључати удице и мамце, ставиће га у лавиринт, пред гомилом задатака које треба да решава и питања на која треба да нађе одговоре. Узеће му и реку, одвести га у град који управо светлуца пред њим и одмотати сиве улице под његовим ногама.

Галеб је и даље чекао покрете дечакових руку, али су оне ћутале, не одајући ни трзај. Умало штап није испао из укочених прстију, док се тешки плави мрак примицао обали на којој се белила само једна рањена птица. Непомична, отвореног кљуна, испуштала је једва чујни крик. Требало је одлетети, помакнути се са тог места које не припада птицама, али ноге су биле везане за тло којим се убрзо један дечак упутио својој кући.

Ујутру, чим се са ледено хладне воде подигла измаглица, неки други дечак је својим штапом за пецање боцкао непомичног галеба, жељног само ситних, небитних рибица.

Јелена Цветковић

МОЛЕБАН СВЕШТЕНИКА

Времешни италијански свештеник чучнуо је у ћошак своје ћелије и покрио се сламарицом. Напољу, снажне артиљеријске гранате експлодирале су по меканој афричкој земљи, а шарпнели су тукли по каменим зидовима његовог затвора. Са времена на време граната би се распрснула у ваздуху, а усијане металне крхотине пробушиле су зарђали метални кров

Стари свештеник се склупчао и привукао ближе себи једну танку сламарицу. Експлозије су напрасно престале. Старац се опустио. Довикнуо је својим тамничарима на италијанском: „Зашто нас бомбардују? Коради ово?“

Али, није добио никакав одговор. Старији Етиопљани, они који су говорили италијански, током година су постепено нестали, а он је кроз камене зидове чуо све мање и мање свог матерњег језика. Заправо, схватио је да већ безмало пет године није чуо ни реч италијанског. Повикао је на ахмарском, а затим на тигрини. „Шта је то? Шта се дешава?“ Но, није било одговора. Никад му нису одговарали. За њих он је био мртвији од тела која су трулела по дворишту. Када четрдесет година постављаш питања, а нико ти не одговара, то може да значи само да си мртав. Но, знао је да се не усуђују да му одговоре. Један му је одговорио, некад давно када је први пут ушао у ту ћелију. Да ли је од тада прошло четрдесет година? Можда мање. Године је било тешко пратити. Није могао чак ни да се сети човека који му је одговорио, изузев лобање. Тамничари су му дали лобању човека који је одговорио.

Лобања му је служила као чаша. Сетио би се тог човека и његове љубазности сваки пут када би пио. А тамничари су се сећали када би му пунили чашу; сетили би се да не смеју да разговарају с њим. Али он им је свеједно постављао

питања. Опет је повикао. „Зашто се ратује? Хоћете ли да ме ослободите?“

Загледао се у железна врата на удаљеном зиду. Затворила су се за младићем 1936. године, када је Етиопија била италијанска колонија, и од тада се ни једном нису отворила. Користио се само мали отвор у дну железних врата. Кроз тај мали портал једанпут дневно улазила је његова храна, а излазио његов измет. Прозорчић, не већи од велике књиге – заправо само недостајући камен – изнад нивоа очију, пропуштао је светлост, звукове и ваздух. Његов једини иметак у ћелији, не рачунајући његову дроњаву схаму, беху лавор за прање, тупе маказе које је користио да сече косу и нокте, и Библија, коју су му допустили да задржи када су га утамничили. Да му није било Библије, знао је да би одавно полудео. Прочитао је свету књигу можда сто или двесто пута, и премда му је вид ослабио, напамет је знао сваку реч. Стари и Нови завет пружали су му утеху и бегство, чували његову души, крепили је.

Старац је помислио на младића који је 1936. прошао кроз метална врата. Знао је сваки детаљ младићевог лица и сваки покрет његовог тела. Ноћу је причао с тим младићем и питао га мноштво ствари о њиховој родној Сицилији. Толико добро је познавао младића, да је чак знао шта му се мотало по глави, како се осећао, где је ишао у школу и село из кога је потицао и колико му је отац био стар. Тај младић никад није остарио, дабоме, а приче су му увек биле исте.

Но, његово лице било је једино које је старац знао довољно добро да га се сећа. Последњи пут је видео то младо лице у огледалу пре скоро четрдесет година и од тада никад више, изузев у машти. Заплакао је.

Небојша Амановић

Деца пишу

ТРИ ДРУГА

Једне недјеље су Марко, Саша и Лука отишли на излет у планину подаље од града. Тамо су провели цијели дан. Пред сами мрак кренули су кући. У путу је Марко скочио с једне мање стијене. Незгодно се дочекао на ногу и ишчашио зглоб. У њиховој близини није било никога.

Лука и Саша су почели да носе Марка. Кад су стали да се одморе срели су једног старог човјека. Човјек је имао колица за Марка. Иако нису познавали тог човјека, кренули су са њим. Низ планину су силазили дуго. Кад су сишли с планине, још се нико није сјетио да не познају човјека. Ходали су дуго и кад је пала ноћ ушли су у шуму. Родитељи су се јако уплашили. Када су Марко, Лука, Саша и човјек ушли у шуму, видјели су медвједа. Човјек је брзо узео колица и побјегао.

Ипак је медвјед брзо отишао, а Лука је направио лежаљку за Марка и брзо су изашли из шуме. Кад су дошли, дочекали су их родитељи и одјељење. Обећали су да више никад неће отићи са непознатом особом.

(Причање на основу датог почетка.)

Матија Шобот

III4

ОШ „Иво Андрић“ Бања Лука

МОЈ ЉУБИМАЦ

Једног зимског дана моја сека и ја смо разговарали о љубимцима. Обоје смо имали исту жељу, да имамо малог цуку. Бака је сједила поред нас, али се није мијешала у причу.

За неколико дана дјед је отишао у град. Није нам рекао куда иде. Задржао се неколико сати. Када се вратио видјели смо да носи неки кавез. У кавезу је било мало уплашено штене. Длака му је била златне боје. Предивно се сијала на сунцу. Убрзо смо схватили да много воли да се мази и игра са нама. Дали смо јој име Маза. Дјед и ја смо јој направили праву дрвену кућицу. Када је пао снијег, у њу смо ставили и мало сламе да је грије. Маза се ваљала по снијегу, прескакала га. Имала је осмијех на лицу и знали смо да је срећна.

Срећни смо били сека и ја што су нам бака и дјед испунили нашу велику жељу. Никада нам није тешко да је хранимо и бринемо о њој. Када је мазимо она нам своју љубав и срећу показује очима, осмијехом и махањем свог репића. Љубав према Мази никада неће престати.

Милош Миловановић

IIIЗ

ОШ „Иво Андрић“ Бања Лука

Цитати

Припремила: Сања Живковић

- „Љубав је прва Божија реч, прва мисао која је прошла његовим умом. Рекао је нека буде светлост –и била је љубав. И све што је створио било је добро, и хтео је да све остане такво какво је. А љубав је била извор свега, владарка свега; али сви путеви љубави прекривени су цвећем и крвљу.“

(Кнут Хамсун)
- „По изласку из првог дела лавиринта човека је очекивало оно најтеже у другом делу: да уђе у самог себе.“

(Г. Х. Еман)
- „Сви изгледамо млађе када смо срећни.“

(Милена Бускетс)
- „Сви видимо нешто друго, сви видимо увек исто, а оно што видимо потпуно нас одређује. Инстинктивно волимо оне што виде исто што и ми, и одмах их препознајемо.“

(Милена Бускетс)

- „Можда је потребно бар мало жудети за неким пре него што га добијемо.“

(Милена Бускетс)

- „Не само љубав, већ и посматрање чине нас господарима ствари, градова које смо посетили, прича које смо проживели, људи, свега. Све оно поред чега си прошла заинтересовано, с пажњом, твоје је. Кад год пожелиш, можеш да их призовеш.“

(Милена Бускетс)

- „Нема јаднијег разговора на свету и разговора који је тако осуђен на пропаст као онај, кад људи покушају да одреде вредност љубави.“

(Милена Бускетс)

- „Ко је љубио, тај не љуби више. Изгорелог нико не запали.“

(Сергеј Јесењин)

- „Не будите равнодушни. Равнодушност је смртоносна за људску душу.“

(Максим Горки)

- „Да би се поступало разумно, мало је имати само разум.“

(Фјодор М. Достојевски)

Енеини дамари

Пише: Енеа Хотић

Из кућне радности привремене домаћице СЈЕЋАЊА У АМАНЕТ

Свако од нас је везан за своје огњиште. Тако би то рекли наши стари. Данас се то више не може тако рећи, али када прођу извјесне године, схватимо да смо заправо стварно сви везани за мјеста са којих или из којих смо потекли. Наравно, ако изузмемо оне који своје поријекло крију „као змија ноге“. О њима не бих, ипак су ми дражи сви који се понекад чак и превише баве својом родном грудом. Такви људи су ми симпатични и аутентични су, нису малограђани, мада опет има и оних што по родним мјестима направе здања у грчко-римском стилу, а све са циљем да им кућа буде љепша од комшијине. Немам ништа ни против тога, нека, па толике године раде по страним државама да ми је јасан тај порив да се види у шта су отишле толике године мукотрпног рада. Ја спадам опет у оне који живе у породичној кући коју је пројектовао и направио мој драги тата, некадашњи архитекта и чувени бећар града Бањалуге. Лијепа је то кућа. Ово, наравно, није реклама за моју кућу, па свакоме је његово станиште најљепше. Сјећам се да су све моје другарице биле одушевљене дивним дрвеним

степеницама које воде из пространог дневног боравка на спрат. Их, колико се само приредби одржало на степеницама моје куће док су мамине другарице и моје тетке, стрине и ујне стрпљиво гледале те наше наступе измишљене на лицу мјеста. Свашта је ова кућа преживјела али, ко какава стара дама, помало нагнута на једну страну јер су је савиле буре времена у којем околина и није баш водила рачуна о њој, стоји и даље на истом мјесту окружена двориштем, њеном дуњом као брошем и кестеном преко пута испод којег су сестрини и моји момци звиждали наш познати звиждук када смо се спремале за излазак. Тате одавно нема ту. Срећна времена када је долазио са пута и будио све укућане пјевајући са врата су давно прошла. Мама му се придружила, а њена кућа, којој је толико била посвећена чувајући успомену на мог тату, била јој је уточиште и на њеним рукама мама је отишла у неки бољи свијет. Сигурна сам да је сада са татом и да су и њих двоје већ помало уморни кад виде мене колико се ипак трудим да одржавам... неодрживо. Знате за она стања када се нешто промијенити мора. Нити сам ја више у прилици да одржавам кућу, нити је моја кућа више кадра да одговори захтјевима помамљених грађевинара који бјесомучно граде око моје куће и тиме је додатно урушавају. Питате се како продати успомене? Па, ја их не бих продала јер сам кроз све што ме снашло схватила да су успомене у мислима и срцу. Као да су зидови мјера нечега! Додуше, некима јесу, оваквима попут мене нису. Једина мјера ми је душа и ако бих упоређивала квадратуру своје куће и своје душе, ипак би, бар тако мислим, душа побиједила за читаво једно пространство.

Мудрост каже да ономе ко није дорастао нечему не можеш да докажеш то нешто. Зато ја грађевинарима не могу да кажем да су узурпирали моје небо својим крановима који су ми пред кућом. Да се више птице не оглашавају као прије, да ни мачака које су се спретно кретале по крововима кућа у

мом некада најљепшем крају Бањалуке, нема. Буде ме звукови шкрипе кранова, мајстора који радећи или псују или заподјену неку народну. И буде ме бриге. Како и шта даље? Ово није кукњава, па ја сам почаствована јер сам рођена гдје јесам, јер су ми родитељи својим примјером показали како се чува своје. Но, понекад је побједа знати се повући, консолидовати редове и покушати живјети миран живот не јуришајући на вјетрењаче. Моја стара кућа која за вријеме новогодишњих празника сине и изгледа као дворач, већ је зрела за реконструкцију. Још увијек је топла, чува ме и у њој сам се изборила са болешћу. Сваки пут када бих се вратила са терапија, уморна и више препаднута него болесна, атмосфера породичне куће ме чинила срећном. Сада је вријеме за промјене. Можда ће неком другом мјесто мог живљења постати топли дом. Спремна сам да промијеним и улицу и насеље и живим у свом малом и свијетлом стану. Са својим успоменама, са сликама које ћу лично ја ставити на мјеста која одредим да су права. Са бојама које ја волим. Са сунцем кроз окна сопствених прозора. Не желим да будем талац своје тако драге и породичне куће, а већ сам то постала. Вријеме је да се нешто промијени. Једино ме некад стегне у грлу што моје промјене зависе од многих људи и њихове воље. Но, вјерујем и знам да је дошло доба да кућа мојих родитеља оде у сјећање, остане тамо обавијена паучинастим велом успомена, и дивних, и ружних. Ове лијепе нека остану у аманет мом сину, нека их препричава својој дјеци.

Посвећено свима са пространством у души.

Трагови времена

Треба себе вољети, но, увијек сам се чудила онима неприкосновено заљубљенима у свој лик и одвећслијепима за друге. А колико само меда има у сласној Љубави! Их!

Цијели живот је покушај да досегнемо Љубав, исконску, чисту и блиставу. То се не учи, то се дописује сваким даном и потписује срцем.

Цртице из живота

Имам благу вртоглавицу. Знам, опет си ме претурао по мислима. Настави, настави ...

Постојим. Дишем. Ходам. Јуришам на вјетрењаче. Све су то докази да Те волим.

Хладан, бритак ваздух на образима, Ти срце утоплио. Може и да зазими.

Носим се по посљедњој моди огрнута Љубављу и са Твојим пољупцем у коси!

Ако си и набасао на мене, не замјери, не бих да Те враћам на "прави" пут.

Помјерила ја казаљке на сату назад или напријед, Наша Љубав води у корист Вјечности.

Мене је све у животу учило да Тебе волим. Схватила сам коначно.

Тихо је. Ради се писмена. А ја? Ништа посебно. Волим Те и писмено и усмено.

Нема побједа, само
прстохват среће.
И караван креће.
Ватре у даљини горе
за Нас.

Златни путоказ и спас.

(цртица што на пјесму личи)

Твоја љубав моје је пространство. Знам то по топлој ватрици што ме грије у тишини срца.

Брзо се живи, знам. Али, Ти си онај вјетар у коси који ме носи!

Вољела бих да сам Ти свака мисао коју тек треба да помислиш! Ето, докле је дошло међу нама!

Ти си моје богатство. Орочићу Те на Вјечност и убирати камату у дамарима! Мало ли је на ову скупоћу?

Успавало се моје јутро. Још би да Те снева.

Док ме тражиш, (про)нађена сам. Тобом

Довољно је кад је вољно! Срцем кад се иште!

Пољубац удјенут у косу никад не излази из моде.

Уредничково ћоше

Две песме

Пише: Анђелко Заблаћански

ОКТОБАР

Уденут међу чокоте на стражи
У гроздовљу тамњанике месец зри
С јатом чворака магла јутро влажи
Детлићев кљун и црв – сусрет у кори
А у свему октобра пасажи

Плес сунца и кише у једном дану
Непребол у мору сусталих влати
Њиве у зрењу – звуци у бездану
Тузи јако слични пролазни сати
И свему октобар на длану

Звекетљање ланца и лавез псећи
У сутон рано пристигле даљине
Заложене ватре – из детињста пећи
У крошњи дуње све људске судбине
Октобар цео у једној врећи

12. октобар 2016.

ОКТОБАРСКИ СУТОН

Западно небо и лишће топола
У истој боји умируће страсти,
Поглед у трагу урезаног бола,
А над свиме зрелих плодова сласти –
Долазећа ноћ као смола.

Фењери дана згасли преко пола
И јато врана на бразде је пало,
А на стражи јасика скоро гола
Ћутећи, зна скриће је, ево још мало –
Долазећа ноћ као смола.

На небу испрегнута Велика кола,
Иза облака повезани вранци,
А с друге стране истог стола
Угашене звезде – трезни пијанци –
Долазећа ноћ као смола.

16. октобар 2016.

Саджај

Уводна реч	5
Пригодна песма	7
ЈЕСЕН	7
Заборављени песници Гордана Тодоровић	8
ВРЕМЕ ПЕСМЕ	9
ЉУБАВНИ ПОЗИВ НЕПОСТОЈЕЋЕМ	10
ЧАРОБНА РУЖА	12
ДОМОВИНА НАДЕ	14
ПЕСМА ЦВЕЋА	15
ПРОЛЕЋЕ И СНОВИ	16
Поетски времеплов	17
Петар Петровић Његош	17
Божидар Стојадиновић	18
Милутин Бојић	19
Иван Алексејевич Буњин	20
Милан Комненић	20
Тин Ујевић	21
Александар Блок	22
Ђура Јакшић	23
Александар Лесо Ивановић	23
Лопе де Вега	24
Душан Радовић	25
Матија Бећковић	25
Милош Црњански	26
Милорад Павић	27
Бајка о мраву и цину Наталија Кончаловскаја	28
Књижевна расправа	34
ПЕСНИЧКА САМОСВЕСТ АУТОПОЕТИКА ИЛИ АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТ	34
Знам да постојим Данијела Марковић	45
ПОБЕДНИК	46

БЛУДНИ	46
КРИЦИ	47
АЛФА	48
АНИМУС АНИМЕ	48
КИХОТ	49
Збирка кратких прича	50
ГОШЋА	50
ГРЕШКА	51
НА РАСКРСНИЦИ	51
Поезија наших дана	53
ЈЕСЕЊА СЕТА	53
* * *	53
АРХЕ	55
* * *	55
БИБЛИОТЕКА	56
МАШТАНА СЛИКА	57
БОЛ ПРОЛАЖЕЊА	58
ОКТОБАР	59
У ЈЕДНОМ (ГР)АДУ	59
ОД МЕСЕЦА ДАЛЕКО	60
СТРМИНА	61
Хаику Добрица Ерић	63
РЕКА	63
Песник из дијаспоре Жељко Сулавер	65
ДУЧИЋУ	65
ЉУБИЊСКИМ КЕСТЕНОВИМА	66
ОДБРАНА	67
ПРАШТАЊЕ	67
БОЖИЋ У ТУЋИНИ	68
ЗАВЕТ	69
РАСКОРЕЊЕНИМ СВЕЗЕЛЕНИМА	70
Афоризми Пеко Лаличић	71
НАШ МРАК СЕ ОД ДРУГИХ РАЗЛИКУЈЕ	71
Четири песме Драгош Павић	74

ПРОДАВАЦ ЦВЕЋА	74
ПИТАЊЕ	75
ЗАПИС	76
ХИБРИДИ	77
О ПЕСНИКУ	77
Завичајне приче Мирослав Мишо Бакрач	78
СНАГО	78
СУСРЕТ	79
ГУСЛЕ	81
РОЂЕНДАН	82
Епиграми Никола Чд Пешић	84
Прва књига	87
Делови из рецензије Маје Томић	87
КАД НАС НЕ БУДЕ СИНЕ ВИШЕ	89
АКО...	90
ЧЕКАЊЕ	90
О ПЕСНИКИЊИ	91
Из окружења Милица Лесјак	92
МИСЛИ МОЈЕ	92
МУРСКИ НОКТУРНО	93
Ђурин кутак	96
11. ПРОНАЂЕНИ ЛИСАН	96
12. САКРИВЕНО ЖИТО	102
О песнику и поезији	106
Поетска исходишта и трагања Тодора Бјелкића	106
Три песме Марко Мозетић	111
ТОК ЖИВОТА	111
БРОД У НЕПОВРАТНОЈ БОЦИ	111
* * *	112
Осврт	113
ЕГЗИЛ У СРЦЕ	113
ПОРТРЕ	115
Представљамо нову књигу	117
Јасмина Вукмановић	117

ЕПИГРАМИ У НОВО РУХО ОДЕВЕНИ	117
ОДА САТИРИ	122
ШКОЛЕ ЖДЕРЕ ЦРНА „БЕЛА КУГА“	123
Критика	125
Приче из заумља	130
ГОСПОЋИЦА КСЕНИЈА	130
ДЕЧАК И ГАЛЕБ	138
МОЛЕБАН СВЕШТЕНИКА	140
Деца пишу	142
ТРИ ДРУГА	142
МОЈ ЉУБИМАЦ	143
Цитати	144
Енеини дамари	146
Из кућне радиности привремене домаћице	146
СЈЕЋАЊА У АМАНЕТ	146
Трагови времена	149
Цртице из живота	149
Уредничково ћоше	151
ОКТОБАР	151
ОКТОБАРСКИ СУТОН	152

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу
2. E-mail за ваше радове sustinapoetike@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и свој e-mail
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Радове слати од 8. до 28. у месецу
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

Главни уредник: Анђелко Заблаћански

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Народна библиотека Србије

ISSN 2334-9417

COBISS.SR-ID 204386828

Излази месечно

Глушци

